

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2015.

Sarajevo, mart/ožujak 2016.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2015. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I	U V O D	1
II	NADZOR BANKARSKOG SISTEMA	7
	1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	7
	2. BANKARSKA SUPERVIZIJA	8
	3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA	11
III	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	13
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	13
	1.2. Struktura vlasništva	14
	1.3. Kadrovi	17
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	19
	2.1.1. Obaveze	24
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	28
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	33
	2.2. Profitabilnost	44
	2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope	49
	2.4. Likvidnost	53
	2.5. Devizni rizik	61
IV	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	64
	P R I L O Z I	67

I UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2015. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize, recesije i odsustva privrednog rasta u zemljama EU zone, a također i zemljama okruženja. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, odsustvo značajnih reformi, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih uticaja, u 2015. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilansne sume, kredita, depozita a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na osnovu svega može se zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2014. godine. U 2015. godini nastavljen je trend pada broja zaposlenih u bankama u F BiH. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2015. godine iznosi 6.683, što je manje za 277 zaposlenika ili 4 % u odnosu na kraj 2014. godine.

U 2015. godini nastavljen je (treću godinu zaredom) pozitivan trend rasta bilanse sume, a za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu. Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2015. godine iznosi 17,2 milijarde KM i za jednu milijardu KM ili 6,5% je veća nego na kraju 2014. godine. Rast bilansne sume na strani izvora (pasive) prevashodno je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je i u 2015. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obaveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: smanjenja učešća kredita sa 69,2% na 67,5%, povećanje učešća vrijednosnih papira za trgovanje sa 3,6% na 5,1%, dok je učešće novčanih sredstava od 28,3% ostalo na skoro istom nivou kao i na kraju 2014. godine.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2015. godini zabilježili su rast od 3,9% ili 440 miliona KM i na kraju godine iznose 11,6 milijardi KM. Krediti stanovništvu iznose 5,7 milijardi KM i zabilježili su rast od 5% ili 257 miliona KM i dostigli učešće od 49,1% u ukupnim kreditima. Krediti pravnim licima iznose 5,9 milijardi KM, zabilježili su rast od 3,2% ili 183 miliona KM i kraju 2015. godine, imaju učešće od 50,9% u ukupnim kreditima.

Indikatori kvaliteta kredita su i u 2015. godini kao i u prethodnoj godini poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica. Nešto veći rast kreditnog portfolia, smanjenje priliva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 14,1% koliko je iznosio na kraju 2014. godine, smanjen na 12,9% koliko iznosi sa 31. 12. 2015. godine. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima i dalje je zabrinjavajuće visok i iznosi 16,7%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 9%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Novčana sredstava iznose 4,86 milijardi KM ili 28,3% od bilansne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 6,5% ili 297 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2015. godini zabilježila visoki rast od 31,1% ili 249 miliona KM i sa 31.12.2015. godine iznose 1,05 milijardi KM, sa učešćem od 6,1% u aktivni bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 13,1 milijardu KM i s učešćem od 76,2% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH, a u 2015. godini porasli su za 8% ili 968 miliona KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2015. godine iznosili su 7,2 milijarde KM, što je za 8% ili 543 miliona KM više nego na kraju 2014. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom periodu povećani su za 79,3% ili 3,2 milijarde KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2015. godine iznosile su 904 miliona KM ili 5,3% od ukupnih izvora finansiranja i manje su odnosu na kraj 2014. godine za 122 miliona KM ili 11,9%. U posljednjih sedam godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za 58% ili 1,3 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijarde KM). U istom periodu izvori finansiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije i/ili drugih dioničara), smanjeni su za 67% ili 2,3 milijarde KM i sa 31. 12. 2015. godine iznose 1,1 milijardu KM ili 6,6% pasive. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom periodu u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2015. godine iznosi 2,6 milijardi KM, što je za 7,5% ili 182 miliona KM više nego na kraju 2014. godine. Najveći pozitivan uticaj na kapital imalo je povećanje po osnovu ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod šest banaka. Regulatorni kapital iznosi 2,2 milijarde KM i neznatno je povećan (za pet miliona KM) u odnosu na kraj 2014. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi. Na promjenu u strukturi kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2015. godine iznosi 15,3%, što je za 0,7% procentnih poena manje u odnosu na kraj 2014. godine, ali je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

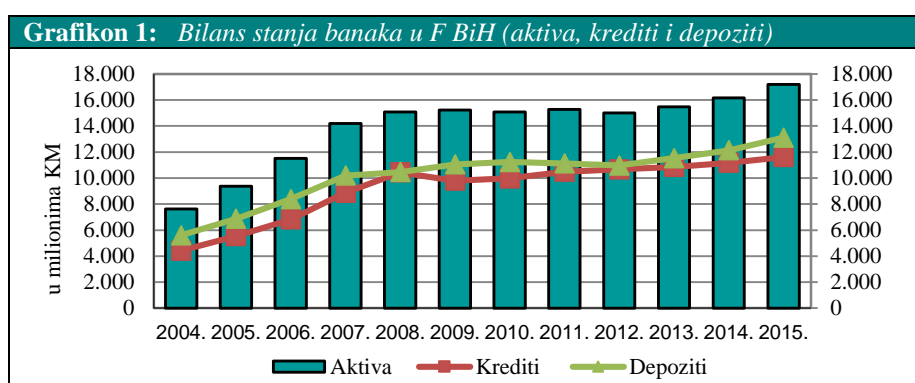
Prema nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha za 2015. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji finansijski rezultat od 1996. godine, dobit u iznosu od 149 miliona KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 220 miliona KM, dok su tri banke iskazale gubitak u iznosu od 71 milion KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17

Bilans stanja

Već nekoliko godina, pod uticajem ekonomske i finansijske krize i njenih posljedica, bankarski sektor karakteriše stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilansnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Nakon 2012. godine prisutni su blagi pozitivni trendovi, odnosno rast bilanse sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na nivo kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obaveza i slabog dotoka novih investicija iz inostranstva. U segmentu kreditiranja u 2015. godini nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne četiri godine. U periodu 2009.-2013. godina, bilansna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 miliona KM (najniži nivo od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva procentna poena. U 2014. godini ostvarena je nešto veća stopa rasta (4,6%), što je nastavljeno i u 2015. godini sa stopom od 6,5% ili jednu milijardu KM i na kraju 2015. godine aktiva bankarskog sektora iznosila je 17,2 milijarde KM.

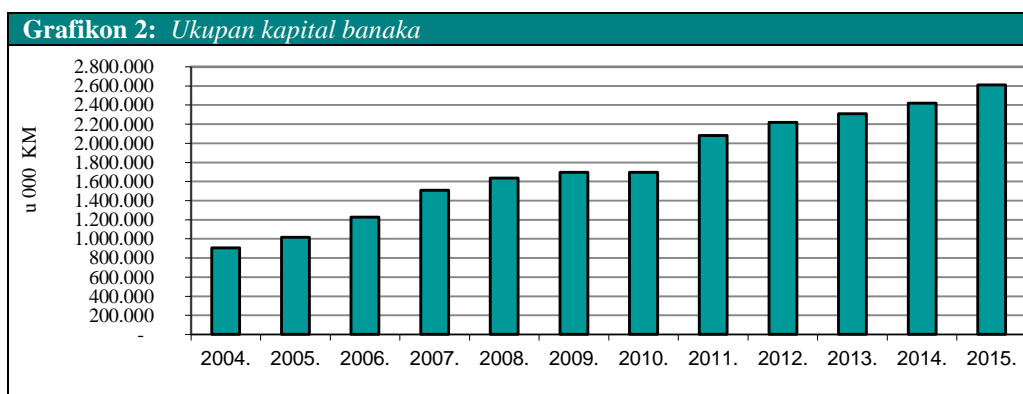
Osnovni generator rasta bilansne sume u 2015. godini je rast depozita od 8% ili 968 miliona KM, te ukupnog kapitala za 7,5% ili 182 miliona KM. U 2015. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 11,9% ili 122 miliona KM. Na kraju 2015. godine depoziti su iznosili 13,1 milijardu KM, ukupan kapital 2,6 milijardi KM, a kreditne obaveze 0,9 milijardi KM.

U aktivi banaka, s učešćem od 67,5%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2015. godini povećani za 3,9% ili 440 miliona KM i iznose 11,6 milijardi KM. Najveće promjene se odnose na dva sektora: stanovništno i vladine institucije. Krediti stanovništvu imali su rast od 5% ili 257 miliona KM (u 2014. godini takođe 5% ili 253 miliona KM), iznosili su 5,7 milijardi KM, što je učešće od 49,1% u ukupnim kreditima. Najveću stopu rasta imali su krediti odobreni vladinim institucijama, koji su, kao i prethodne godine, ostvarili značajan rast od 32% ili 60 miliona KM (u 2014. godini 34% ili 48 miliona KM), ali ovaj sektor s iznosom kredita od 251 milion KM na kraju 2015. godine ima i dalje nisko učešće od svega 2,2%. Privatna preduzeća, pored stanovništva, s učešćem od 45,9%, su drugi dominantan sektor, s napomenom da je, nakon stagnacije u 2014. godini, u 2015. godini ostvaren neznatan rast od 2% ili 112 miliona KM, i sa 31. 12. 2015. godine kreditni portfolio plasiran ovom sektoru iznosio je 5,3 milijarde KM.

Novčana sredstava imala su rast od 6,5% ili 297 miliona KM, iznosila su 4,9 milijardi KM, što je skoro isto učešće (28,3%) u aktivi kao i na kraju 2014. godine.

Depoziti, s učešćem od 76,2% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 13,1 milijardu KM i dalje su najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s učešćem od 57% i iznosom od 7,5 milijardi KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,6 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 7,5% ili 182 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod šest banaka.

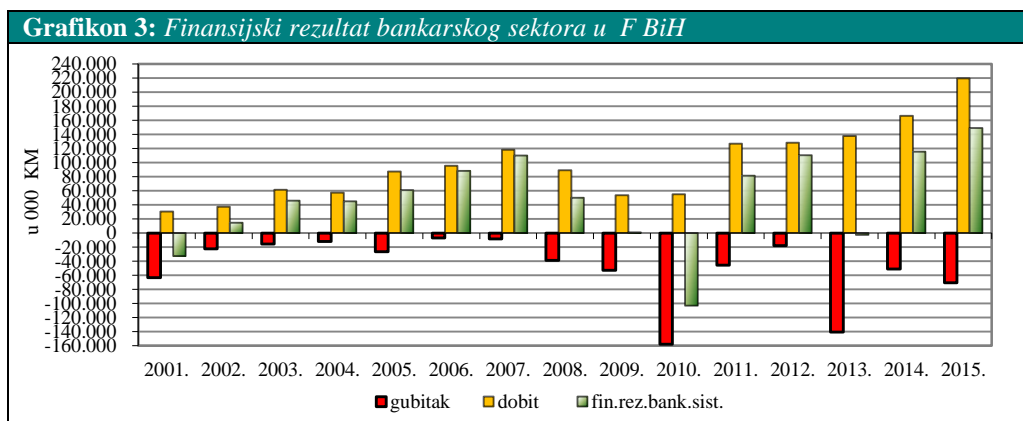
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine, kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog uticaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotnog smjera i na nivou sistema ostvaren je neznatan gubitak, da bi u 2014. godini i 2015. godini bankarski sektor ostvario najbolje finansijske rezultate od 1996. godine. Svakako treba istaći da je finansijski rezultat ukupnog sistema zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim uticajem dvije najveće banke u sistemu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz bilansa uspjeha za 2015. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su finansijski rezultat-dobit u iznosu od 149 miliona KM.

Pozitivan finansijski rezultat od 220 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 32% ili 53 miliona KM u odnosu na 2014. godinu (14 banaka, 166 miliona KM). Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 71 milion KM iskazan je kod tri banke, što je više za 39% ili 20 miliona KM nego prethodne godine, a najvećim je dijelom rezultat visokog iznosa gubitka kod jedne velike banke.

Razlog značajnog rasta finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2015. godini prvenstveno je uticaj veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 55 miliona KM), te pozitivno poslovanje jedne banke koja je prethodne godine imala gubitak (efekat 27 miliona KM). Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, a pozitivan trend poboljšanja pokazatelja kvaliteta aktive na nivou ukupnog sektora nastavljen i u 2015. godini, prisutna je i dalje sumnja da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2015. godini iznosio je 917 miliona KM i za 5% ili 45 miliona KM je veći nego u 2014. godini, neto kamatni prihod iznosio je 569 miliona KM, s rastom od 4% ili 23 miliona KM i istim učešćem u strukturi ukupnog prihoda od 62%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 7% ili 22 miliona KM, iznosili su 348 miliona KM, što je skoro isto učešće od 37,9% kao i na kraju 2014. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za 13% ili 19 miliona KM u odnosu na 2014. godinu i iznose 129 miliona KM (14,1% ukupnog prihoda). Nekamatni rashodi neznatno su povećani (za 1% ili sedam miliona KM), sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 740 miliona KM.

• **Vlasnička struktura:** U 2015. godini, kao i u 2014. godini, nije bilo promjena u vlasničkoj strukturi: jedna banka je u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2015. godine, i pored značajnog smanjenja od 8,5 procentnih poena, najveće učešće i dalje imaju bankarske grupe i banke iz Austrije (44,1%), slijede italijanske banke (16,5%), turski (10,4%) i ruski kapital (7,8%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 7%.

U 2015. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2015. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Učešće državnog kapitala od 2,7% je povećano za 0,1 procentni poen. Strani kapital nominalno je smanjen za 60 miliona KM, i iznosi jednu milijardu KM, a učešće je smanjeno sa 84,2% na 83,9%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za šest miliona KM, iznosio je 157 miliona KM, a njegovo učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 13,2% na 13,4%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicijske i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. Međutim, u zadnjih šest godina, dakle u periodu djelovanja ekonomske i finansijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2015. godine, kao i prethodne dvije godine, u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sistemu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontroliraće 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

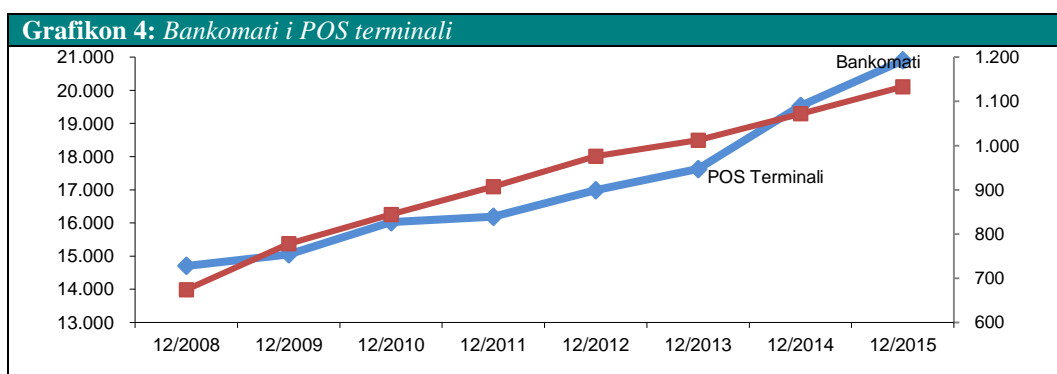
U sistemu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim učešćem od 47,2% (na kraju 2014. godine 47,6%), s aktivom od 4,4 milijarde KM i 3,7 milijardi KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,6 milijardi KM) s učešćem od 22,3%. Četiri banke su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM i učešćem od 18,6%. Najveći broj banaka (osam) je s aktivom manjom od 500 miliona KM i s tržišnim učešćem od 11,9%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 miliona KM i neznatno učešće od 0,5%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog učešća (aktive) na kraju 2015. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 69,5%, za kredite 70,3% i depozite 70,9% (2014. godine aktiva 69,2%, krediti i depoziti 70,6%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sistemu koje „drže“ cca 45% tržišta (aktiva 47,2%, krediti 44,4% i depoziti 48,8%).

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2015. godine instalirano je 61 novi bankomat, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.133. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine povećan je za 1.373, tako da je na kraju 2015. godine njihov broj iznosio 20.903.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentisanog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 19 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2015. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 20 banaka, a na dan 31. 12. 2015. godine pod mjerama se nalazi sedam banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 11 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u sedam banaka. U četiri banke stečajni postupak je u toku.
- u 9 banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke isplaćene su sve obaveze prema povjericima i dioničarima, a dvije banke su prodane).
U tri banke likvidacioni postupak je u toku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizovana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz oktobra 2006. godine, Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Principi 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost sa regulatornim standardima.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na predulove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sve sveobuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Tokom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog setora). U FSAP Misiji učestvovali su eksperti MMF-a i SB-a. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Na osnovu Izvještaja i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcioni plan sa rokovima i nosiocima za realizaciju navedenih preporuka FSAP Misije.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces kontrola na licu mjesta (on site) i kontrola putem izvještaja banaka (off site) i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane obimne kontrole poslovanja ili ciljane on site kontrole, sa fokusom na kvalitet aktive, upravljanja kreditnim rizikom i uticajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Svim kontrolisanim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2015. godini bile od značaja. Kao poseban segment on site kontrola nastavljeno je sa kontrolama upravljanja rizicima koji proizilaze iz informacionih sistema kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, na osnovu regulative koja je stupila na snagu početkom 2012. godine. Takođe, u 2015. godini nastavljeno je i sa ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika finansijskih usluga i poslovanja banaka sa jemcima u skladu sa zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupili na snagu u 2013. i 2014. godini.

U okviru off site nadzora banaka nastavljeno je sa unapređenjem sistema praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off site nadzora: „Sistem ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

U toku 2015. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu novog Zakona o bankama, kao i nacrtu podzakonskih akata (odluka FBA) u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva.

FBA je sa Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2015. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“, kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Takođe je nastavljeno i sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i uticaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova, kao i unapređenje Kriterijuma i utvrđivanje liste sistemskih važnih banaka.

Sa ABRS i Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljena je saradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS i u okviru izrade nove regulative. Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za finansijsku stabilnost (SOFS-a).

Sa Udruženjem banaka BiH ostvarena je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF, redovno kvartalno razmatrala i analizirala uticaj posljedica svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2015. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRS, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Turske. MoU-om se pobježe definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

U julu 2015. godini potpisan je MoU sa supervizorskim organima Austrije (FMA-regulatorom finansijskih tržišta, Narodnom bankom Austrije i Ministarstvom finansija Austrije) o međusobnoj saradnji u oblasti supervizije kreditnih institucija.

Za potrebe promovisanja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcionisanja supervizorskih kolegijuma, EBA (European Banking Authority – Evropski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim

kolegijumima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koji su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira sa Evropskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na osnovu prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljanje saradnje sa EBA-om, u oktobru 2015. godine FBA je, zajedno sa ABRB, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o saradnji sa Evropskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stiču status ravnopravnog učešća u razmjenama informacija sa članicama Europske Unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankarskih sistema.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo učešće u supervizorskim kolegijumima. EBA će također otvoriti redovne edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavještenja EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankarskim sistemima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila u skladu s istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uslovima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u EURO zoni izvršen je prenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na Evropsku Centralnu Banku (ECB). Na osnovu pozitivne ocjene usklađenosti dobijene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja van EU, sa kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o saradnji u 2016. godini. Potpisivanjem Sporazuma sa ECB-om, stvorili bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih grupacija, čiji supsidijari posluju u F BiH, a nalaze se pod direktnom supervizijom ECB-a.

U 2015. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno subsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi subsidijara u F BiH.

FBA je aktivno učestvovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0. Ostvarena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om i drugima, po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

U skladu s odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti ECB i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2015. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su uticale, pokazali su da, naročito, supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2015. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2015. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprečavanja pranja novca finansiranja terorističkih aktivnosti koje su utvrđene u kontrolama usklađenosti, analizi izvještaja koje banke dostavljaju FBA, te na osnovu informacija iz eksternih izvora.

Na osnovu stanja banaka u predhodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvještaja koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivni i depozitima) je zadovoljavajući i nastavlja sa rastućim trendom. Shodno ovome, može se dati slijedeća ocjena: bankarski sektor F BiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definisale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jak kvalitet u upravljanju rizicima u situaciji kada država nije uradila procjenu rizika i kada država nema definisanu strategiju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verifikuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Banke ne primjenjuju dosljedno mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika, tako da preovladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednjeg nivoa rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niskog i visokog nivoa rizika.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa «upoznaj svog klijenta», definisale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Kao i slučaju identifikacije klijenata, Banke ne primjenjuju dosljedno mjere praćenja računa i transakcija, odnosno poslovnih aktivnosti klijenata, u zavisnosti od utvrđenog rizika. Takođe, preovladavaju standardne mjere praćenja, koje se provode za klijente srednjeg nivoa rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niskog i visokog nivoa rizika.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Izveštavanje

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Na osnovu izvještaja koje banke dostavljaju FBA o gotovinskim, povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvjestile Finansijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA) te na osnovu izvršenih provjera u direktnim nadzorima utvđen su broj i vrijednost izvještenih transakcija.

Shodno ovome, Banke su u 2015. godini izvjestile 254.132 transakcije, što je 0,3% ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu F BiH (78.150.569 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 13.026.093 hiljada KM, što čini 9,7% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu F BiH (134.164.785 hiljada KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2015. godini je povećan za 2,2%, u odnosu na predhodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 3,8%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2014.		Transferi u 2015.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1		3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	248.536	12.550.795	254.132	13.026.093	102,2	103,8
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	24.640	28	10.558	215,4	42,8
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	248.346	12.515.291	253991	13.002.639	102,3	103,9
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	177	10.864	113	12.896	63,8	118,7

U strukturi izvještenih transfera primjetno je znatno povećanje broja (215,4% izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na predhodnu godinu) pri čemu je vrijednost ovih transfera smanjena (42,8% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane za finansijske institucije. Ovaj zaključak potvrđuje i broj transfera izvještenih po proteku roka od 3 dana (63,8% u odnosu na predhodnu godinu). Podatak da je vrijednost ovih transfera porasla za 18,7% u poređenju sa predhodnom godinom, ne dovodi u sumnju pouzdanost definisanog zaključka tako da je on reprezentativan i potvrđuje da je kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u trendu rasta. Broj transfera izvještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izvještenih transfera (povećanje za 2,3%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 3,9%) što je i u okvirima povećanja obima (broja i vrijednosti) platnog prometa u F BiH.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 145 transfera označile sumnjivim (290% u odnosu na predhodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 26.124 hiljada KM, što je 82,8% u odnosu na predhodnu godinu. Svi transferi se odnose na sumnju na pranje novca. Nije bilo izvještenih transfera zbog sumnje na finansiranje terorističkih aktivnosti.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2014.		Transferi u 2015.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	50	31.563	145	26.124	290,0	82,8
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	24.640	28	10.558	192,3	36,3
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	21	2.529	40	4.285	190,5	169,4
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	16	4.394	77	11.281	480,0	256,7

Struktura izvještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izvještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 28 slučajeva u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 40 slučajeva u kojima su banke u periodu od tri dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 77 slučajeva radi o korektivnom djelovanju i to, najčešće, po nalogu FBA.

III POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2015. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2014. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01. 07. 2008. godine.

U 2015. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 89 (84 promjena na teritoriji Federacije BiH, 4 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu): osnovano je 8 novih organizacionih dijelova, 16 organizacionih dijelova je ukinuto, a kod 65 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2015. godine imale ukupno 557 organizacionih dijelova, što je manje za 2,6% u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (36) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, kada su bila 32 organizaciona dijela, što je povećanje od 12,5%.

Sa 31. 12. 2015. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 50 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 36 organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2015. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

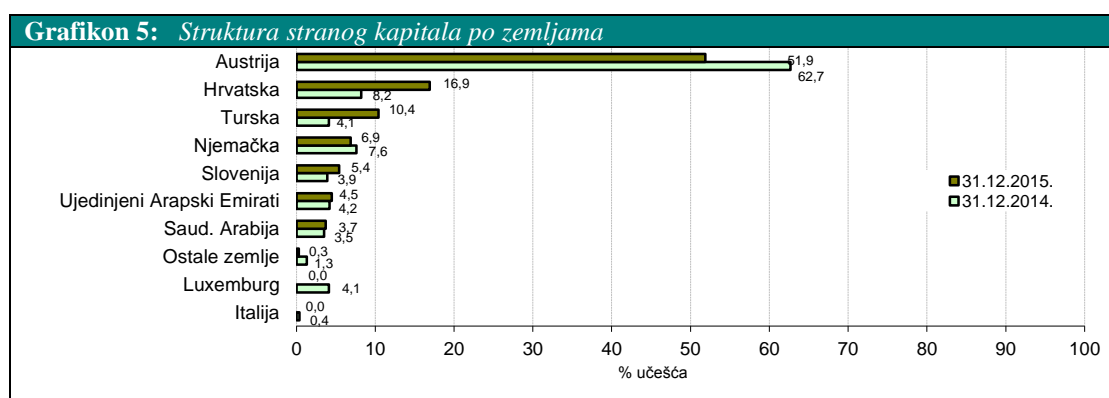
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2015. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka.

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

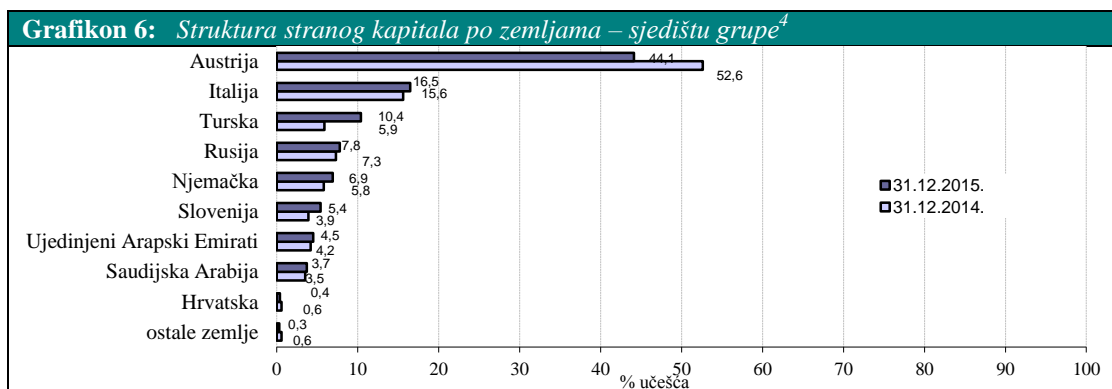
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2015. godine stanje je promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat izvršenih dokapitalizacija i promjena u vlasničkoj strukturi u dvije grupacije (prenos/stjecanje između članica grupacije, te pokriva akumuliranog gubitka): najveće učešće stranog kapitala od 51,9% i dalje imaju dioničari iz Austrije, iako je u 2015. godini zabilježen značajan pad od 10,8 procentnih poena, slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 16,9% (porast učešća za 8,7 procentnih poena), te Turske od 10,4% (rast učešća od 6,3 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je takođe promijenjeno u odnosu na kraj 2014. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije, nakon pada od 8,5 procentnih poena, iznosi 44,1%, slijede italijanske banke s učešćem od 16,5%, učešće kapitala iz Turske iznosi 10,4%, te Rusije 7,8%. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 7%.

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tabela 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	51.618	2%	51.929	2%	52.319	2%	101	101
Privatne banke	2.256.327	98%	2.367.574	98%	2.549.228	98%	105	108
U K U P N O	2.307.945	100%	2.419.503	100%	2.601.547	100%	105	108

U 2015. godini ukupan kapital povećan je za 7,5% ili 182 milion KM, što je neto efekat sljedećih najznačajnijih promjena: rasta po osnovu dobiti iz tekućeg poslovanja u iznosu od 149 miliona KM i dokapitalizacije u šest banaka u iznosu od 110 miliona KM, te smanjenja zbog prenosa na obaveze za isplatu dividende u iznosu od 70 miliona KM.

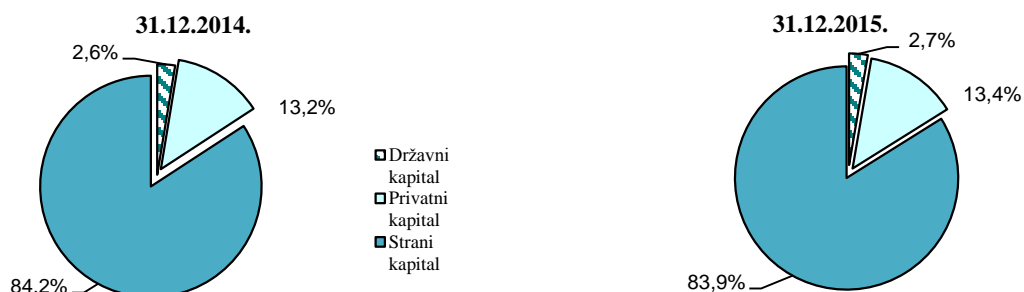
Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2013.		31.12.2014.		3.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,7	32.364	2,6	31.647	2,7	100	98
Privatni kapital (rezidenti)	153.549	12,8	162.354	13,2	156.574	13,4	106	96
Strani kapital (nerezidenti)	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	979.271	83,9	102	94
U K U P N O	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	102	95

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Dionički kapital banaka u F BiH na kraju 2015. godine je manji za 5,4% ili 66 miliona KM u odnosu na 31. 12. 2014. godine. Dionički kapital je povećan za 74 miliona KM dokapitalizacijom u pet banaka, a smanjen za 140 miliona KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u dvije banke.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2015. godine iznosi 2,7% i veći je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2014. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je manje za 0,7 miliona KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 13,4% i veće je za 0,2 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2014. godine, posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je manje za šest miliona KM neto, povećanjem učešća rezidenata nakon trgovanja u iznosu od devet miliona KM i dokapitalizacije u dvije banke u iznosu od osam miliona KM, i smanjenjem za 23 miliona KM zbog pokrića kumuliranih gubitaka na teret dioničkog kapitala u jednoj banci.

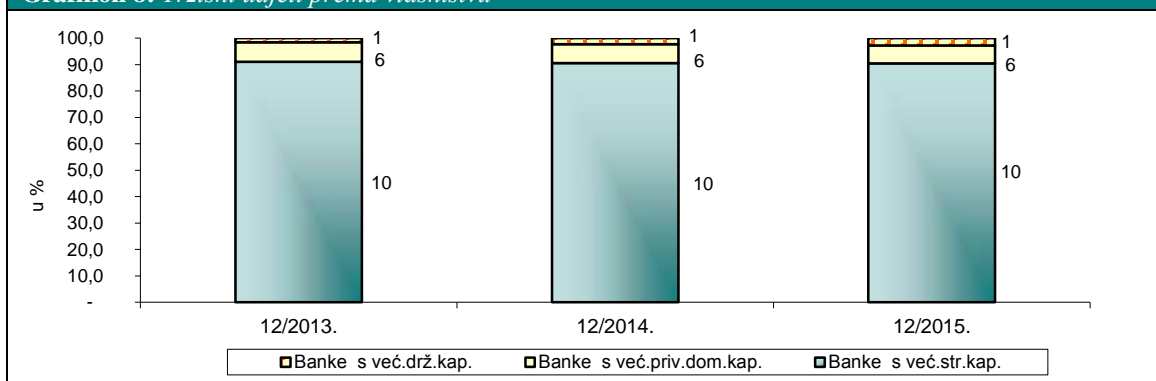
Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,3 procentna poena (sa 84,2% na 83,9%), posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je smanjeno za 60 miliona KM neto, odnosno povećano je za 66 miliona KM dokapitalizacijom u četiri banke, a smanjeno za devet miliona KM smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja sa rezidentima, te za 116 miliona KM zbog pokrića gubitaka na teret dioničkog kapitala u dvije banke.

Tržišno učešće banaka prema kriterijumu vlasništva već duži period je skoro nepromijenjeno, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 31. 12. 2015. godine učešće banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosilo je visokih 90,4%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,8%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,8%.

- u % -

Tabela 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2015. godine broj zaposlenih iznosio je 6.683, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.			
1	2	3	4	5	6	7	8	
Državne banke	200	3%	202	3%	181	3%	101	90
Privatne banke	6.851	97%	6.758	97%	6.502	97%	99	96
UKUPNO	7.051	100%	6.960	100%	6.683	100%	99	96
Broj banaka	17		17		17		100	100

Tabela 8: Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS				
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.673	52,1%	3.775	54,2%	3.757	56,2%	103	99
Viša stručna sprema	601	8,5%	587	8,5%	551	8,3%	98	94
Srednja stručna sprema	2.750	39,0%	2.571	36,9%	2.360	35,3%	93	92
Ostali	27	0,4%	27	0,4%	15	0,2%	100	55
UKUPNO	7.051	100,0%	6.960	100,0%	6.683	100,0%	99	96

Kao rezultat uticaja dugogodišnje ekonomske krize, te mjera koje su banke poduzele u cilju racionalizacije poslovanja, posebno u segmentu poslovne mreže, ali i zbog reduciranja poslovnih, prije svega kreditnih aktivnosti, broj zaposlenih u bankarskom sektoru se kontinuirano smanjuje. U 2015. godini broj zaposlenih je smanjen za 277 ili 4%, a kumulativno u posljednjih pet godina za 705 ili 9,5%.

Pozitivna je činjenica da je trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen i u 2015. godini, najviše kao rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 8% ili 211 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635
Privatne	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.716.435	2.571
UKUPNO	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.193.301	2.573

Na kraju posmatranog perioda, na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,6 miliona KM aktive (na kraju 2014. godine 2,3 miliona KM).

Tabela 10: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
do 1.000	1		1		0	
1.000 do 2.000	8		7		7	
2.000 do 3.000	7		7		8	
Preko 3.000	1		2		2	
UKUPNO	17		17		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,1 milion KM do 3,6 miliona KM aktive po zaposlenom. Sedam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,7 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁵.

⁵ Državne banke u „punom bilansu“ iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2015. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 714 miliona KM.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju 2015. godine iznosila je 17,2 milijarde KM, što je više za 6,5% ili jednu milijardu KM nego na kraju 2014. godine, najviše kao rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, odnosno tekućeg finansijskog rezultata. U 2015. godini nastavljen je pozitivni trend blagog rasta iz prethodne dvije godine, i bilansne sume i ključnih bilansnih kategorija: depozita, ukupnog kapitala, novčanih sredstava i kredita, iako je još uvijek prisutan uticaj finansijske i ekonomske krize, odnosno stanje u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH, što je i dalje prepreka za brži rast i razvoj ukupnog bankarskog sektora.

- 000 KM-

Tabela 11: Bilans stanja								
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %		
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	103	107
Vrijednosni papiri ⁶	562.513	3,6	801.289	5,0	1.050.206	6,1	142	131
Plasmani drugim bankama	51.960	0,3	50.836	0,3	78.420	0,5	98	154
Kredit	10.852.400	70,3	11.170.277	69,2	11.610.744	67,5	103	104
Ispravka vrijed.	1.165.928	7,5	1.160.481	7,2	1.153.570	6,7	100	99
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.686.472	62,8	10.009.796	62,0	10.457.174	60,8	103	104
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	512.985	3,3	525.860	3,2	520.214	3,0	103	99
Ostala aktiva	214.722	1,4	202.515	1,3	229.804	1,3	94	113
UKUPNA AKTIVA	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	17.193.301	100,0	105	106
P A S I V A :								
O B A V E Z E								
Depoziti	11.523.849	74,6	12.130.746	75,1	13.098.983	76,2	105	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	904.050	5,3	99	88
Ostale obaveze	575.375	3,7	573.778	3,5	588.721	3,4	100	103
K A P I T A L								
Kapital	2.307.945	15,0	2.419.503	15,0	2.601.547	15,1	105	108
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	15.446.550	100,0	16.150.530	100,0	17.193.301	100,0	105	106

- 000 KM-

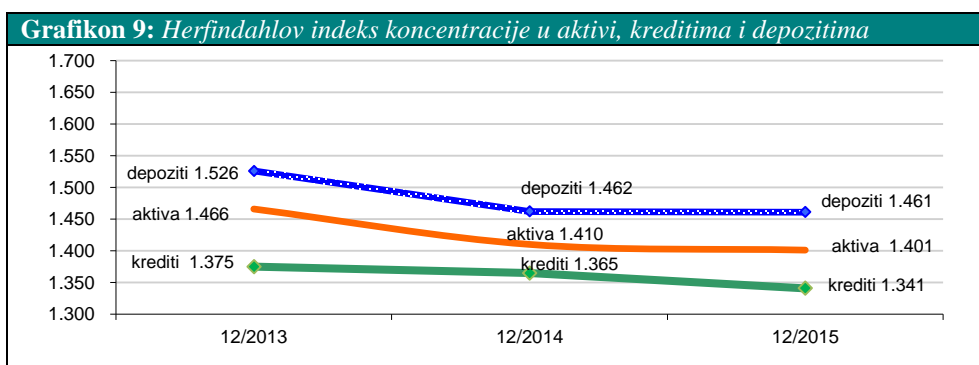
Tabela 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)					
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)			
Državne	1	241.605	2%	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	157	126
Privatne	16	15.204.945	98%	16	15.771.200	98%	16	16.716.435	97,2%	104	106
UKUPNO	17	15.446.550	100%	17	16.150.530	100%	17	17.193.301	100%	105	106

Kod većine banaka (13) aktiva je veća u odnosu na kraj 2014. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Devet banaka imalo je umjerenu stopu rasta (između 5% i 13%), dok su dvije banke ostvarile visok rast aktive (26% i 31%). Neznatan pad bilansne sume zabilježen je u tri banke, a samo jedna banka imala je nešto veću stopu pada (14%).

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁷.

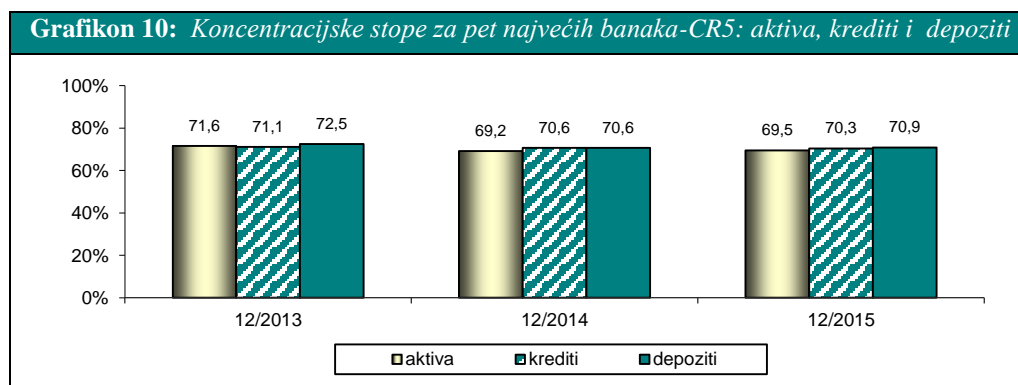
⁶ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

⁷ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

U 2015. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivni, kreditima i depozitima) je neznatno smanjen: za aktivni 9, za depozite 1 i za kredite 24 jedinice, tako da je sa 31. 12. 2015. godine za aktivni iznosio 1.401, kredite 1.341 i depozite 1.461 jedinicu, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁸.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivni, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 69,5%, za kredite 70,3% i depozite 70,9%. Već duži period vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriterijumu pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktivne¹⁰. Promjene u učešću u odnosu na kraj 2014. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktivne kod većine banaka.

U sistemu dominiraju dvije najveće banke (I grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s učešćem od 47,2%, slijedi učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,3%, a

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktivne, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

⁸ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

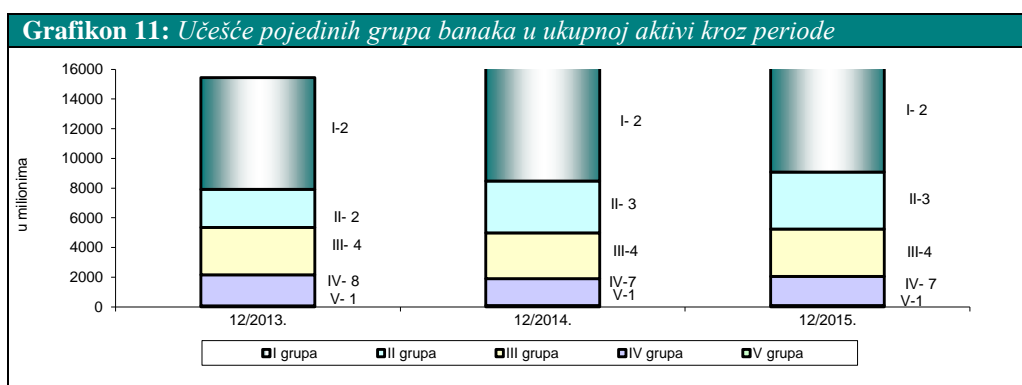
¹⁰ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktivne.

nešto manje učešće od 18,6% ima III grupa (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM). Učešće IV najbrojnije grupe (sedam banaka s aktivom između 100 i 500 miliona KM) iznosi 11,4%, dok jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	7.546	48,8	2	7.685	47,6	2	8.121	47,2	2	
II- 1000 do 2000	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	3.821	22,3	3	
III- 500 do 1000	3.195	20,7	4	3.077	19,0	4	3.202	18,6	4	
IV- 100 do 500	2.078	13,5	8	1.823	11,3	7	1.965	11,4	7	
V- Ispod 100	73	0,5	1	78	0,5	1	84	0,5	1	
UKUPNO	15.447	100,0	17	16.151	100,0	17	17.193	100,0	17	

Blag rast bilansne sume od 6,5% ili 1,1 milijardu KM, odnosno na nivo od 17,2 milijarde KM na kraju 2015. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita od 8% ili 968 miliona KM, odnosno na nivo od 13,1 milijardu KM, te ukupnog kapitala od 7,5% ili 182 miliona KM iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod šest banaka u iznosu od 110 miliona KM (novom emisijom dionica, konverzijom subordinisanog duga i/ili uplatom u rezerve). Na kraju 2015. godine ukupan kapital je iznosio 2,6 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, sa stopom od 11,9% ili 122 miliona KM, odnosno na nivo od 904 miliona KM.

Novčana sredstva povećana su za 6,5% ili 297 miliona KM, odnosno na nivo od 4,9 milijardi KM, kao rezultat rasta depozitne osnove. Ostvareni nominalni rast novčanih sredstava je znatno manji od rasta depozita, jer su banke dio novčanih sredstava iskoristile za kreditni rast, ulaganja u vrijednosne papire i manji dio u plasmane drugim bankama, a s druge strane, za plaćanje dospjelih kreditnih obaveza.

U 2015. godine ostvaren je kreditni rast od 3,9% ili 440 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine krediti su iznosili 11,6 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe značajan rast od 31,1% ili 249 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 42,4% ili 239 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. U posljednje dvije godine portfolio vrijednosnih papira je skoro udvostručen, odnosno povećan je sa 563 miliona KM s kraja 2013. godine na 1,05 milijardi KM na kraju 2015. godine, što je učešće u aktivi od 6,1%.

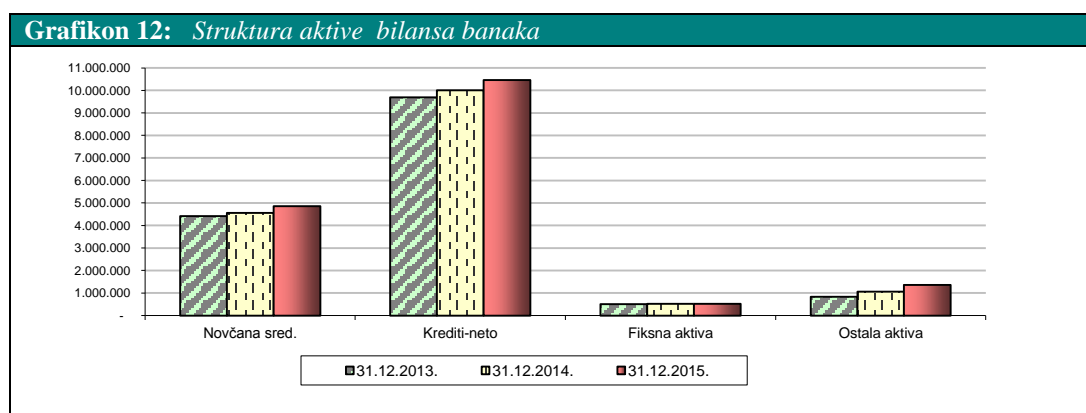
Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje) imao je rast od 50,5% ili 296 miliona KM, iznosio je 883 miliona KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća smanjeni za 22%, odnosno sa 215 miliona KM na 167 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitovala Vlada F BiH¹¹ ukupne vrijednosti 546 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 117 miliona KM. Takođe, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od šest miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 382 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2015. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa i obveznica, koja je u 2015. godini povećana sa 355 miliona KM na 518 miliona KM.

Stanje trezorskih zapisa emitenta Vlade F BiH sa 31. 12. 2015. godine iznosi 100 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 99,6 miliona KM.

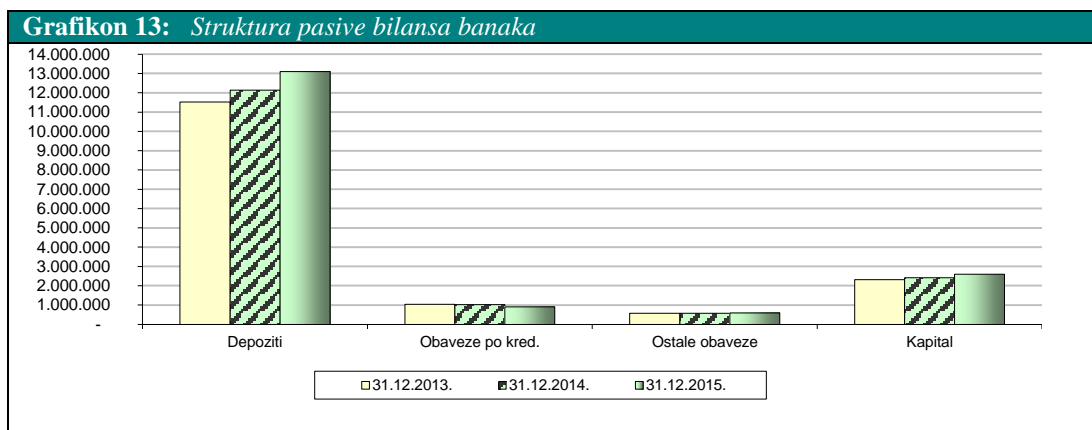
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH. Stanje nominalne vrijednosti obveznica sa 31. 12. 2015. godine iznosi 418 miliona KM (na kraju 2014. godine 255 miliona KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 484 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 34 miliona KM u portfelj koji se drži do dospjeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,05 milijardi KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 63,6% BiH (na kraju 2014. godine 56,6%), kao rezultat rasta od 47% ili 215 miliona KM, odnosno na nivo od 668 miliona KM na kraju 2015. godine, zatim slijede Austrija s učešćem od 11,6%, Rumunija 9,6%, Belgija 3,3% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹¹ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 13,1 milijardu KM i učešćem od 76,2% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u 2015. godini, i nakon pada od 11,9%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 0,9 milijardi KM, smanjeno je sa 6,4% na 5,3%, dok je učešće kapitala, koji je sa 31. 12. 2015. godine iznosio 2,6 milijardi KM, neznatno povećano sa 15,0% na 15,1%.

Kod dvije ključne stavke u strukturi aktive: kredita i novčanih sredstava, zabilježena je neznatna promjena, odnosno smanjenje učešća kredita sa 69,2% na 67,5%, dok je učešće novčanih sredstava od 28,3% skoro isto (+0,1 procentni poen).

- u 000 KM-

Tabela 14: Novčana sredstva banaka

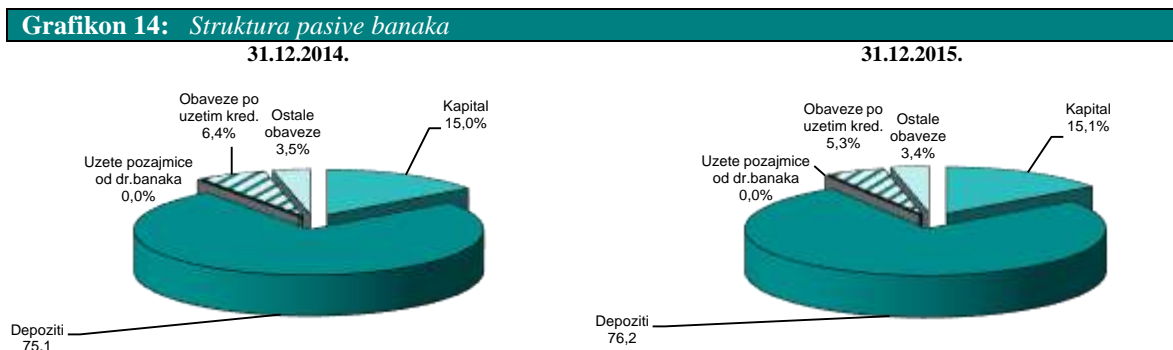
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	431.592	9,8	456.750	10,0	581.152	12,0	106	127
RR kod CB BiH	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	109	111
Računi kod depoz.inst.u BiH	25.181	0,5	22.759	0,5	2.100	0,0	90	9
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	92	89
Novč. sred. u procesu naplate	501	0,0	316	0,0	237	0,0	63	75
UKUPNO	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	103	107

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2015. godine povećana su za 11% ili 327 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosila su 3,2 milijarde KM ili 65,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 62,6%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu nastavljen je i u 2015. godini (posljedica odliva, odnosno povlačenja depozita nerezidenata, prije svega matičnih grupacija, kao i otplate dospjelih kreditnih obaveza), ova sredstva su smanjena za 11% ili 134 miliona KM i iznosila su 1,1 milijardu KM ili 22,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2014. godine 26,9%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 27% ili 124 miliona KM, sa 31. 12. 2015. godine imale gotovog novca u iznosu od 581 milion KM, što je 12% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u posmatranom periodu povećano je sa 70,2% na 73,1%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2015. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U 2015. godine učešće depozita (76,2%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 1,1 procentni poen, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2015. godini (za 1,1 procentni poen, odnosno na 5,3%).

Depoziti su 31. 12. 2015. godine iznosili 13,1 milijardu KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH.

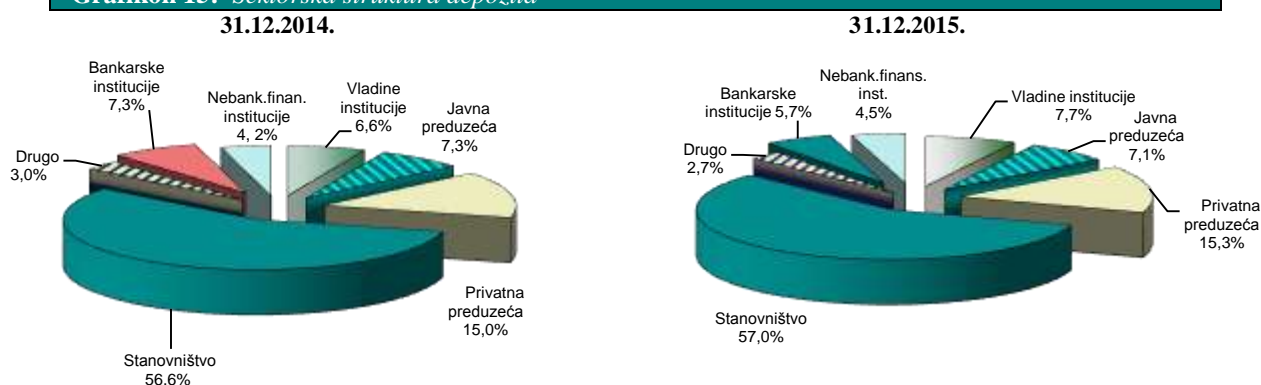
Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,9 milijardi KM, što je učešće od 5,3%, a koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a stopa pada u 2015. godine iznosila je 11,9% ili 122 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 5,9%.

Banke su sa 31. 12. 2015. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 26), na koje se odnosi 82% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) i European fund for Southeast Europe (EFSE).

Kapital je sa 31. 12. 2015. godine iznosio 2,6 milijardi KM, što je za 7,5% ili 182 miliona KM više nego na kraju 2014. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) 2015. godine, te dokapitalizacije kod šest banaka (110 miliona KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda samo se 5,7% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 15: <i>Sektorska struktura depozita</i> ¹²								
SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	565.533	4,9	795.985	6,6	1.002.438	7,7	141	126
Javna preduzeća	1.076.527	9,3	883.463	7,3	927.692	7,1	82	105
Privatna preduzeća i druš.	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	109	110
Bankarske institucije	1.012.274	8,8	886.007	7,3	752.217	5,7	88	85
Nebankarske finans.instit.	535.915	4,7	517.110	4,2	583.387	4,5	96	113
Građani	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	108	109
Ostalo	299.348	2,6	363.791	3,0	359.633	2,7	122	99
UKUPNO	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Grafikon 15: *Sektorska struktura depozita*

U 2015. godini došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita, prije svega sektora vladinih institucija i stanovništva, a s druge strane, pada depozita bankarskih institucija, koji je prisutan već nekoliko godina.

Kontinuirani rast depozita stanovništva prisutan je već nekoliko godina, s prosječnom stopom rasta u posljednje tri godine od 8%, a kumulativno u periodu 2013.-2015. godina depoziti ovog sektora povećani su za 26% ili 1,6 milijardi KM, odnosno sa 5,9 milijarde KM na 7,5 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2015. godine. U 2015. godini je ostvaren rast od 9% ili 602 miliona KM, a učešće u ukupnim depozitima povećano je sa 56,6% na 57%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 39% do 83%, odnosno u devet banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća. U posljednje tri godine depoziti ovog sektora imaju umjeren stabilan rast od cca 10%, odnosno u tom periodu rast je iznosio 34% ili 0,5 milijardi KM. U 2015. godini zabilježen je rast od 10% ili 187 miliona KM, na kraju 2015. godine iznosili su dvije milijarde KM, što je učešće od 15,3% (+0,3 procentna poena).

Depoziti vladinih institucija, nakon pada u periodu 2011.-2013. godine, u 2014. i 2015. godini ostvarili su visok rast: u 2014. godini 41% ili 230 miliona KM i 26% ili 206 miliona KM u 2015. godini, tako da na kraju 2015. godine s iznosom od jedne milijarde imaju učešće od 7,7% u ukupnim depozitima (+ 1,1 procentni poen).

Depoziti javnih preduzeća, nakon dvije godine pada, u 2015. godini povećani su za 5% ili 44 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 928 miliona KM ili 7,1% ukupnih depozita (- 0,2 procentna poena).

¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Depoziti bankarskih institucija, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, već nekoliko godina imaju trend značajnog smanjenja, što rezultira i padom učešća. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2015. godine za cca 65% ili 1,4 milijarde KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U 2015. godini depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 15% ili 134 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 752 miliona KM, što je uticalo na pad učešća u ukupnim depozitima sa 7,3% na 5,7%. Realno, pad bi bio znatno veći da kod dvije banke depoziti nisu povećani krajem decembra 2015. godine za iznos od cca 130 miliona KM, s veoma kratkim rokom dospijea, odnosno isti su povučeni odmah početkom januara 2016. godine. Depoziti bankarskih institucija su za 152 miliona KM manji od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilansnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 197 miliona KM ili 33% oročenih depozita iz grupacije ima dospijee u 2016. godini, dok u 2017. godini dospijeva 84 miliona KM ili 14%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duži period jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 79% ili 595 miliona KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u tri velike banke (76%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2015. godine iznosi 931 milion KM ili 5,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2014. godine (1,2 milijarde KM ili 7,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 4,5% (na kraju 2014. godine 6,4%), a u ukupnim kreditnim obavezama 26,2% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je manje za 0,8 procentnih poena). U odnosu na kraj 2014. godine ova sredstva su smanjena za 22,3% ili 268 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospijea (depoziti su smanjeni za 23,8% ili 186 miliona KM, kreditne obaveze za 14,6% ili 40 miliona KM i subordinirani krediti za 29,2% ili 41 milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospelih obaveza. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijea (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

Od depozita ostalih sektora, treba još istaći blagi rast sektora nebankarskih finansijskih institucija od 13% ili 66 miliona KM.

Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2015. godine blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon umjerenog rasta od 12,9% ili 797 miliona KM, povećali su učešće sa 50,8% na 53,1% i iznosili su sedam milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO), nakon neznatnog rasta od 2,9% ili 171 milion KM, iznosili su 6,1 milijardu KM, što je učešće od 46,9% (-2,3 procentna poena).

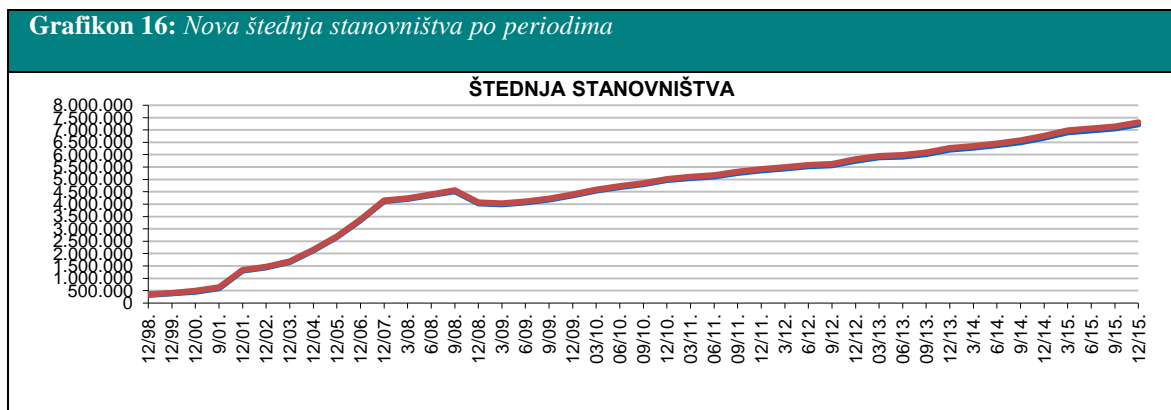
Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2015. godine takođe je blago promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 12,1 milijardu KM imala su učešće 92% (+1,6 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 8,0% ukupnih depozita. Rast učešća depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 9,9% ili 1,1 milijardu KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 10,1% ili 118 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, već treću godinu ostvaruje godišnji rast od 8%, odnosno u 2015. godini 8,1% ili 543 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 7,2 milijarde KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	65.179	73.072	78.771	112	108
Privatne	6.135.711	6.618.891	7.156.178	108	108
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949	108	108

Grafikon 16: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok osam banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 9,2% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 41% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 59% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Kratkoročni štedni depoziti	2.911.827	3.129.098	3.537.982	48,9%	107
Dugoročni štedni depoziti	3.289.063	3.562.865	3.696.967	51,1%	108
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949	100,0%	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2014. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 13% ili 409 miliona KM i dugoročnih za 4% ili 134 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim padom učešća dugoročnih depozita sa 53,2% na 51,1%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, nakon izbivanja finansijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2015. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterijume koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2015. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primijenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su uticaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30. 09. 2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
				5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja	2.155.188	1.991.385	2.010.634	92	101			
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.200.644	1.230.459	1.164.402	102	95			
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485	136.485	132.667	100	97			
1.3.Rezerve i zadržana dobit	818.059	624.441	713.565	76	114			
1.b.Odbitne stavke	294.629	219.589	152.319	75	69			
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	112.610	122.705	28.371	109	23			
1.2. Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	70.599	36	139			
1.3. Trezorske dionice	156	81	102	52	126			
1.4. Iznos nematerijalne imovine	41.418	41.873	49.910	101	119			
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a	2.780	1.641	N/a	59			
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a	1.282	1.696	N/a	132			
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.860.559	80%	1.771.796	81%	1.858.315	85%	95	105
2. Dopunski kapital	457.047	20%	412.922	19%	331.219	15%	90	80
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091	3.091	3.090	100	100			
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	215.083	229.895	209.054	107	91			
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a	23.703	9.735	N/a	41			
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	71.984	N/a	N/a	N/a	N/a			
2.5. Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	107.918	94	70			
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.416	1.419	1.422	100	100			
3. Kapital (1 + 2)	2.317.606	100%	2.184.718	100%	2.189.534	100%	94	100
4. Odbitne stavke od kapitala	159.710		203.077		207.617		127	102
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	2.844	1.678	1.007	59	60			
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	156.866	199.890	205.855	127	103			
4.3. Ostale odbitne stavke	0	1.509	755	N/a	50			
5. Neto kapital (3- 4)	2.157.896		1.981.641		1.981.917		92	100

¹³ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

U 2015. godini kapital¹⁴ je neznatno povećan (za pet miliona KM) u odnosu na kraj 2014. godine, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je povećan za 5% ili 87 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 20% ili 82 miliona KM.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom po osnovu uključivanja (prenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2014. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 166 miliona KM raspoređena je na sljedeći način: 29% ili 49 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 0,3 miliona KM rasporedile za djelimično pokriće akumuliranih gubitaka, četiri banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 55 miliona KM), dok je jedna banka ostvarenu dobit od 62 miliona KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka osnovnog kapitala. Takođe, jedna banka je, pored isplate dividende iz dobiti za 2014. godinu, dodatno rasporedila za dividendu i iznos od 15 miliona KM iz zadržane dobiti. Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija šest banaka u iznosu od 110 miliona KM: povećanje dioničkog kapitala emisijom dionica 42 miliona KM i konverzijom subordinisanog duga 22 miliona KM, te uplata u rezerve 46 miliona KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 67 miliona KM, kao rezultat smanjenja po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod pet banaka u iznosu od 145 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 113 miliona KM) na teret dioničkog kapitala i/ili rezervi, te povećanja tekućeg gubitka i nematerijalne imovine.

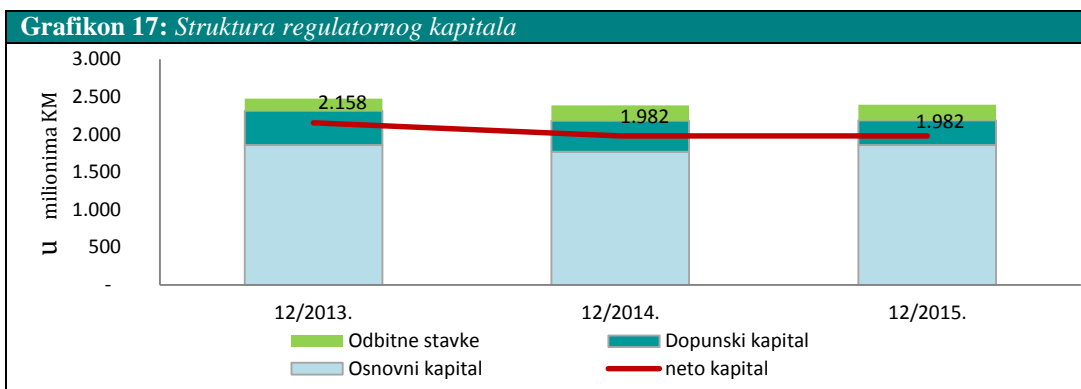
Dopunski kapital je smanjen za 20% ili 82 miliona KM, a najveći uticaj (cca 47 miliona KM) je imala primjena određenih odredbi iz nove Odluke sa 31. 12. 2015. godine: amortizacija subordinisanog duga (efekat osam miliona KM), smanjenje iznosa opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka, dobre aktive-kategorija A koji se priznaje u obračun dopunskog kapitala najviše do 1,625% ukupnog rizika aktive (efekat 37 miliona KM), te odnos osnovnog i dopunskog kapitala (dopunski kapital ne može biti veći od od jedne polovine osnovnog kapitala, efekat cca dva miliona KM, samo kod jedne banke). Pojedinačno po stavkama, najveće smanjenje od 47 miliona KM imali su subordinisani dugovi, zbog već navedene amortizacije i konverzije u dionički kapital, te redovne otplate (27 miliona KM), uz istovremeno povećanje za nove subordinisane dugove u iznosu od 10 miliona KM (po pet miliona KM u dvije banke).

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2015. godine iznosila 206 miliona KM, što je za 3% više u odnosu na 2014. godine (u 2014. godini ova stavka je povećana za 30% ili 46 miliona KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

---

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A).

Neto kapital je nepromijenjen i sa 31. 12. 2015. godine iznosi dvije milijarde.

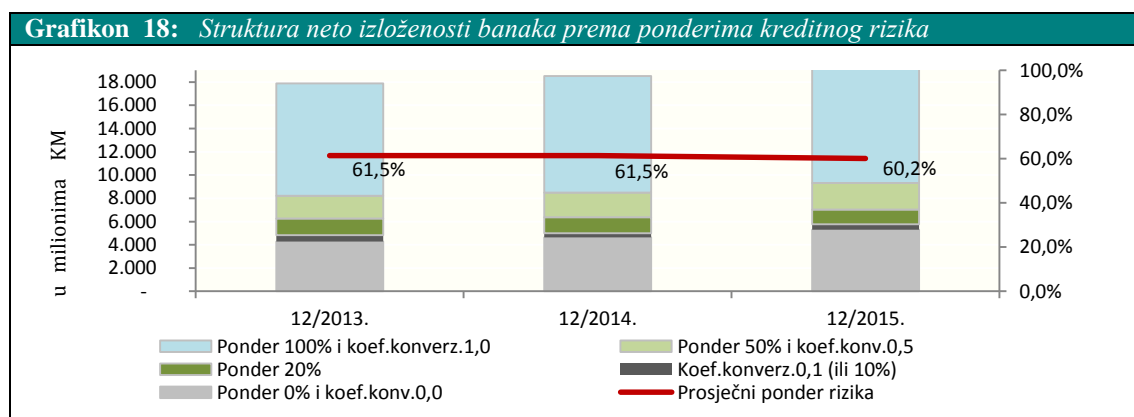
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.893.904	18.518.813	19.829.624	103	107
1 Aktiva bilansa stanja	14.969.445	15.627.474	16.665.374	104	107
2. Vanbilansne pozicije	2.924.459	2.891.339	3.164.250	99	109
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.198.260	4.598.235	5.258.580	110	114
Ponder 20%	1.424.069	1.361.199	1.279.029	96	94
Ponder 50%	33.110	54.096	52.241	163	97
Ponder 100%	9.314.006	9.613.944	10.075.524	103	105
Koef.konverzije 0,0	86.947	52.453	51.199	60	98
Koef.konverzije 0,1	550.966	356.611	456.896	65	128
Koef.konverzije 0,5	1.916.076	2.073.404	2.227.742	108	107
Koef.konverzije 1,0	370.470	408.871	428.413	110	105
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.945.423	104	105
Prosječni ponder rizika	61,5%	61,5%	60,2%	100	98

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u 2015. godini je povećana za 7% ili 1,3 milijarde KM, na šta je najviše uticao rast bilansnih stavki (7% ili jedna milijarda KM), kao neto efekat rasta stavki koji se ponderišu sa ponderom 0% (potraživanja od CB BiH i novčana sredstva) i 100% (što se najvećim dijelom odnosi na rast kreditnog portfolija), dok su vanbilansne stavke takođe blago povećane (uglavnom stavke koje se ponderišu sa koeficijentom konverzije 0,5 i 0,1). Rezultat navedenog je pad prosječnog pondera rizika sa 61,5% na 60,2%.

Suprotan smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je neznatno smanjen (1%) i iznosi 977 miliona KM. Sve to je rezultiralo blagim povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive (4% ili 545 milion KM), odnosno na nivo od 12,9 milijardi KM.

Sa 31. 12. 2015. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2015. godine iznosila je 11,9%, što je za 0,7 procentnih poena manje u odnosu na 2014. godinu.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 31. 12. 2015. godine iznosio 15,3%, što je za 0,7 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2014. godine, s napomenom da je neto kapital ostao skoro nepromijenjen i pored negativnog uticaja primjene određenih odredbi nove Odluke počev sa 31. 12. 2015. godine od cca 47 miliona KM, s efektom na smanjenje stope adekvatnosti kapitala za 0,4 procentna poena.

Takođe, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 31. 12. 2015. godine na nivou bankarskog sektora iznosi 14,4%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 8% (primjena od 31. 12. 2015. godine) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su takođe, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31. 12. 2015. godine iznosila je 9,4%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim uticajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine, kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,4%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sistema. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, (nakon 2013. godine postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milion KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela

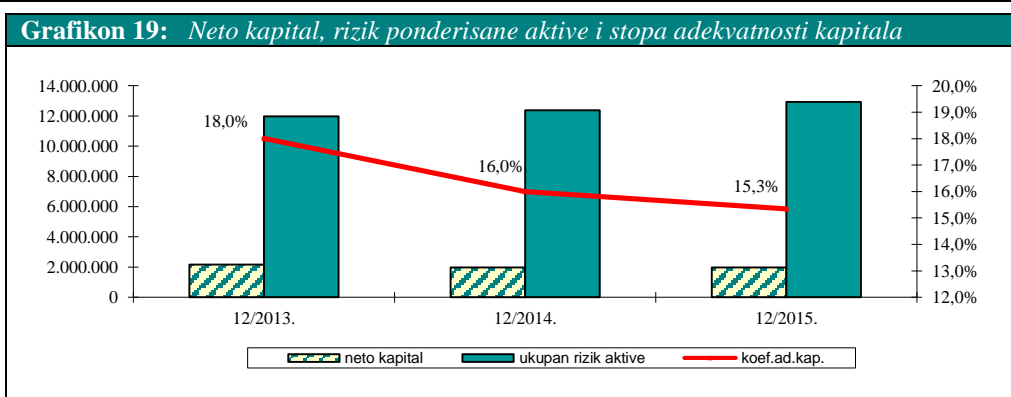
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015. godini neto nekvalitetna aktiva ima dalji trend smanjenja (najviše po osnovu značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosi 399 miliona KM, a koeficijent 21,5%. Takođe, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

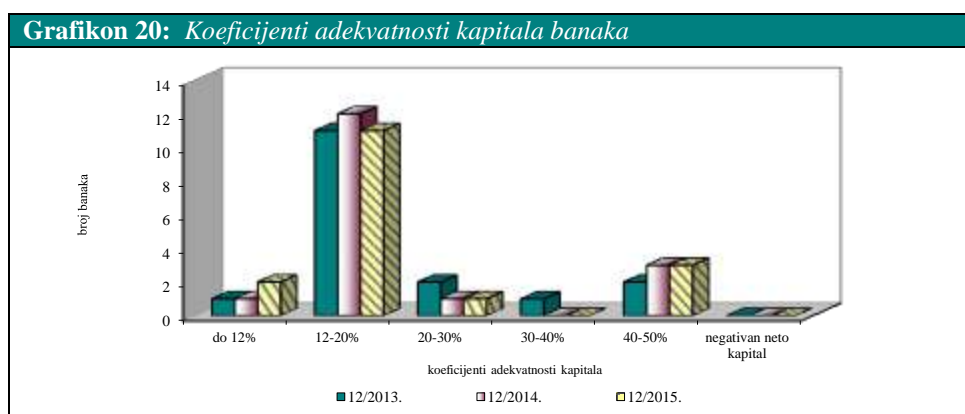
-000 KM-

Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.157.896	1.981.641	1.981.917	92	100
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.945.423	104	105
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734	100	99
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	11.980.295	12.376.719	12.922.157	103	104
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	18,0%	16,0%	15,3%	89	96

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 31. 12. 2015. godine od 15,3% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2015. godine, 15 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod dvije banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 11 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2014. godine, kod jedne je nepromijenjena, dok je kod pet banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 2 banke imaju stopu ispod 12%,
- 7 banaka ima stopu između 13,0% i 14,2%,
- 3 banke imaju stopu između 15,2% i 16,4%,
- 2 banke imaju stopu između 20,0% i 20,6%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 42,9% i 43,0%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i uticaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Takođe, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduslova za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u									
O P I S	31.12.2013.			31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)			
1. Rizična aktiva ¹⁶	13.517.944	14.119.056	14.853.967	104	105				
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.504.174	1.551.075	1.510.690	103	97				
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.255.162	1.253.270	1.241.411	100	99				
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	411.515	447.920	431.146	109	96				
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procjenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100				
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procjenjene gub.	156.866	199.889	205.854	127	103				
7. Nerizične stavke	6.145.092	6.217.740	6.797.978	101	109				
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.663.036	20.336.796	21.651.945	103	106				

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 31. 12. 2015. godine iznosila je 21,7 milijardi KM i veća je za 6% u odnosu na kraj 2014. godine. Rizična aktiva iznosi 14,9 milijardi KM i veća je za 5% ili 735 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 6,8 milijardi KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 9% ili 580 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su smanjene (3% ili 40 miliona KM) i iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke su neznatno smanjene za 1% ili 12 miliona KM i iznose 1,24 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 431 milion KM i manje su za 4% ili 17 miliona KM. Na istom nivou, kao i na kraju 2014. godine, su formirane regulatorne rezerve iz dobiti koje iznose 316 miliona KM. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 31. 12. 2015. godine iznose 206 miliona KM, s rastom od 3% ili šest miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine, što je rezultat pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia kod nekih banaka.

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive									
O P I S	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS		
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)	
1.	2	3	4	5	6	7			
Kreditni	9.396.444	84,3	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	103	105	
Kamate	81.456	0,7	74.573	0,6	71.680	0,6	92	96	
Dospjela potraživanja	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	103	98	
Potraživanja po plać. garancijama	31.783	0,3	26.218	0,3	24.648	0,2	82	94	
Ostali plasmani	201.786	1,8	194.440	1,7	139.457	1,1	96	72	
Ostala aktiva	294.623	2,6	361.666	3,1	530.025	4,4	123	147	
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	11.150.134	100,0	11.566.789	100,0	12.114.276	100,0	104	105	
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.523.506		5.806.579		6.290.064		105	108	
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.673.640		17.373.368		18.404.340		104	106	
4.RIZIČNI VANBILANS	2.367.810		2.552.267		2.739.691		108	107	
5.NERIZIČNI VANBILANS	621.586		411.161		507.914		66	124	
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.989.396		2.963.428		3.247.605		99	110	
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.517.944		14.119.056		14.853.967		104	105	
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.145.092		6.217.740		6.797.978		101	109	
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	19.663.036		20.336.796		21.651.945		103	106	

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 232 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁰ Isključen iznos kredita od 185 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

Bruto bilansna aktiva²¹ iznosi 18,4 milijarde KM i veća je za 6% ili jednu milijardu KM u odnosu na kraj 2014. godine, a najznačajnije promjene su imale sljedeće stavke: blagi rast kredita (4% ili 440 miliona KM), umjereni rast novčanih sredstava (7% ili 297 miliona KM) i rast vrijednosnih papira za trgovanje (50% ili 296 miliona KM). Rizična bilansna aktiva iznosi 12 milijardi KM, što je 66% bruto bilansne aktive i veća je 5% ili 547 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 6,3 milijarde KM i veća je za 8% ili 483 miliona KM u odnosu na kraj prošle godine. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,7 milijardi KM, s rastom od 7% ili 187 miliona KM, a nerizične stavke 508 miliona KM, sa rastom od 24% ili 97 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2015. godini ostvaren je blagi rast kredita od 4% ili 440 miliona KM, (u 2014. godini rast iznosio 3% ili 318 miliona KM). Sa 31. 12. 2015. godine krediti su iznosili 11,6 milijardi KM, što je učešće od 67,5% (-1,7 procentnih poena).

U 2015. godini plasirano je ukupno 7,9 milijardi KM novih kredita, što je za 3% ili 216 miliona KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 68%, a na stanovništvo 27% (na kraju 2014. godine: privreda 69%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 48%, kratkoročni 52% (na kraju 2014. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,4 milijarde KM imaju učešće od 55% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	142.010	1,3	190.401	1,7	250.805	2,2	134	132
Javna preduzeća	259.769	2,4	253.057	2,3	269.507	2,3	97	106
Privatna preduzeća i društ.	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	100	102
Bankarske institucije	6.671	0,1	10.449	0,1	5.701	0,0	157	55
Nebankarske finansijske instit.	37.791	0,3	43.424	0,3	41.542	0,4	115	96
Građani	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	105	105
Ostalo	8.919	0,1	8.571	0,1	8.914	0,1	96	104
UKUPNO	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	103	104

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna preduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2015. godini nastavljen je trend povećanja učešća kredita stanovništva sa 48,8% na 49,1%, kao rezultat ostvarenog rasta od 5% ili 257 miliona KM i sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 5,7 milijardi KM. Krediti dati privatnim preduzećima iznose 5,3 milijarde KM, sa neznatnim rastom od 2% ili 112 miliona KM i smanjenim učešćem sa 46,7% na 45,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2015. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²² iznosi 78,5%, učešće stambenih kredita iznosi 19%, a sa preostalih 2,5% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2014. godine: potrošna dobara 77%, stambeni 20%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

²¹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

²² Uključeno kartično poslovanje.

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62%, a privatnim preduzećima 45,6% ukupnih kredita datih ovim sektorima (na kraju 2014. godine: stanovništvo 62,4%, privatna preduzeća 47,5%).

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 64% ili 7,4 milijardi KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: 7,2 milijarde KM ili 97%, CHF: 201 milion KM ili 2,7%), krediti u domaćoj valuti 35% ili četiri milijarde KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 67 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 61 milion KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 201 milion KM ima učešće od 1,7% u ukupnom kreditnom portfoliju i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2013.			31.12.2014.			31.12.2015.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.754.079	79,6	215.083	11.494.730	81,4	229.895	12.316.053	82,9	246.320	107	107
B	1.094.361	8,1	93.547	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.024	87	99
C	356.646	2,6	90.541	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	76	111
D	502.803	3,7	295.224	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	104	81
E	810.055	6,0	809.779	872.735	6,2	872.039	859.874	5,8	859.868	108	98
Rizična ak. (A-E)	13.517.944	100,0	1.504.174	14.119.056	100,0	1.551.075	14.853.967	100,0	1.510.690	104	105
Klasifikovana (B-E)	2.763.865	20,4	1.289.091	2.624.326	18,6	1.321.180	2.537.914	17,1	1.264.370	95	97
Nekvalitetna (C-E)	1.669.504	12,4	1.195.544	1.668.808	11,8	1.238.149	1.587.761	10,7	1.188.346	100	95
Nerizična akt.²³	6.145.092			6.217.740			6.797.978			101	109
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.663.036			20.336.796			21.651.945			103	106

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. Zbog značajnog iznosa trajnog otpisa aktive u 2015. godini (124 miliona KM, u 2014. godini 85 miliona KM), dospjela potraživanja su smanjena za 2% ili 24 miliona KM (u 2014. godini rast 3% ili 35 miliona KM). Sa 31. 12. 2015. godine dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, a učešće je neznatno smanjeno sa 10,8% na 10,2%.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da su u 2015. godini ključni pokazatelji kvaliteta aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2014. godine (isključivo zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 124 miliona KM). Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje učešća i klasifikovane i nekvalitetne aktive u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2015. godine iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

²³ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 3% ili 86 miliona KM (u 2014. godini pad od 5% ili 139 miliona KM). B kategorija je neznatno smanjena (1% ili pet miliona KM) u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini pad od 13% ili 139 miliona KM), dok je nekvalitetna aktiva (C-E) smanjena za 5% ili 81 milion KM (u 2014. godini nekvalitetna aktiva je zadržana na istom nivou), zbog značajnog trajnog otpisa aktive u iznosu od 124 miliona KM, što realno pokazuje da je i dalje prisutan rast nekvalitetne aktive (kod jednog broja banaka). Kod E kategorije je prisutan pad od 2% ili 13 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 8% ili 63 miliona KM), sa smanjenim učešćem sa 6,2% na 5,8%, a da nije bilo trajnog otpisa E kategorija imala bi rast od 13% ili 111 miliona KM, što ukazuje da je i dalje prisutno „kvarenje“ kreditnog portfolia.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 17,1%, a smanjenje za 1,5 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine je najvećim dijelom rezultat rasta od 7% ili 821 milion KM aktive klasifikovane u A kategoriju (dobra aktiva).

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 10,7%, što je niže za 1,1 procentni poen u odnosu na kraj 2014. godine, zbog već navedenih razloga. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,4% (na kraju 2014. godine 6,8%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

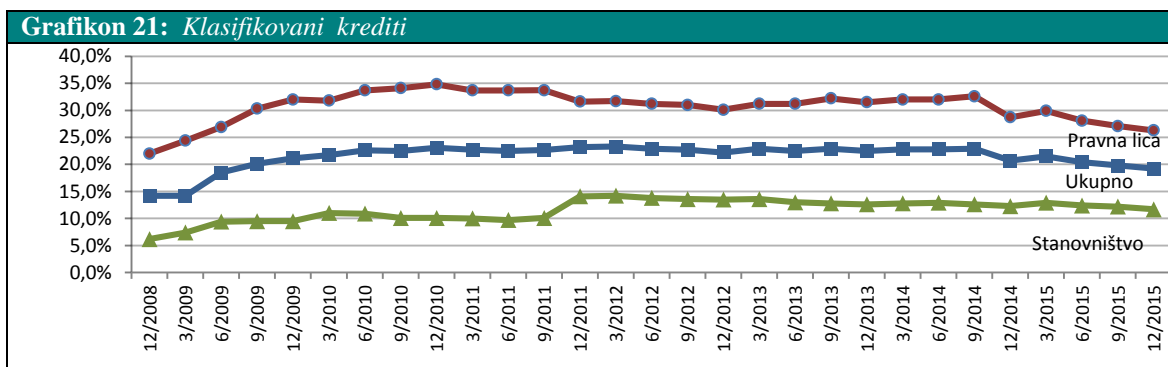
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

Tabela 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.						31.12.2015.						INDEKS
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	106
B	144.930	2,7	595.817	10,4	740.747	6,6	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	97
C	64.360	1,2	199.117	3,5	263.477	2,4	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	112
D	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	83
E	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	98
UKUPNO	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	104
Klas. kred. B-E	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	96
Nekv. kred C-E	527.911	9,7	1.045.308	18,3	1.573.219	14,1	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	95
		48,8		51,2		100,0		49,1		50,9		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,1		70,9		100,0		30,1		69,9		100,0	
Nekvalitetni C-E		33,6		66,4		100,0		34,3		65,7		100,0	
Kategorija B		19,6		80,4		100,0		21,3		78,7		100,0	

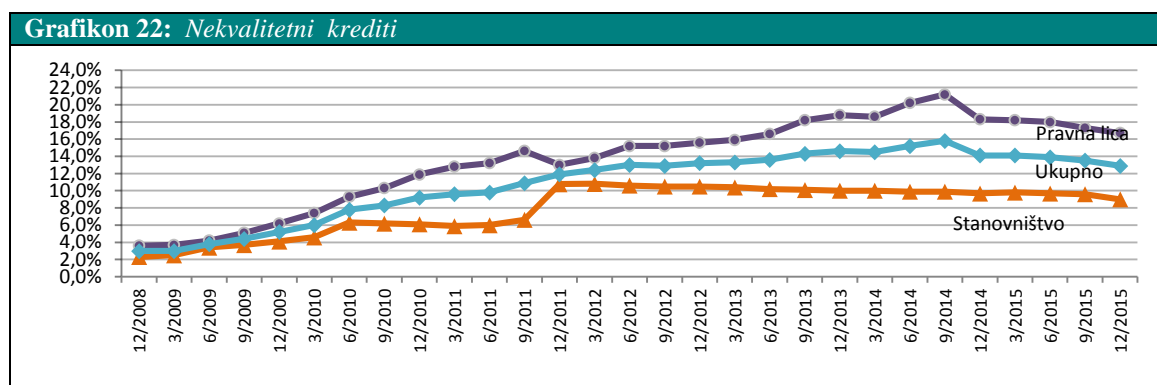
Indikatori kvaliteta kredita su blago poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na i dalje visokih 19,2% (-1,5 procentnih poena), zbog pada istih za 4% ili 90 miliona KM, i to pada kod pravnih lica za 5% ili 86 miliona KM, a stanovništva za 1% ili četiri miliona KM.

Učešće nekvalitetnih kredita, kao ključni indikator kvaliteta kredita, smanjeno je sa 14,1% na 12,9%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 5% ili 71 milion KM u odnosu na kraj 2014. godine, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita pravnih lica za 6% ili 58 miliona KM i stanovništva za 3% ili 13 miliona KM, zbog već navedenog razloga-trajnog otpisa kredita u iznosu od 119 miliona KM, što znači da je isti apsorbovao rast nekvalitetnih kredita u 2015. godini od 48 miliona KM. Na poboljšanje ovog indikatora pozitivan uticaj je imao i kreditni rast od 4% ili 440 miliona KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,9 milijardi KM, sa 31. 12. 2015. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 26,3% ili 1,6 milijardi KM, što je smanjenje za 2,4 procentna poena u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 1,8 procentnih poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,7 milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 11,7% ili 669 miliona KM, što je smanjenje za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,3 procentna poena), što je takođe relativno visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2014. godine. U 2015. godini učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih lica je smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 16,7% ili 987 miliona KM, što je za 1,6 procentnih poena manje nego na kraju 2014. godine (u 2014. godini učešće je smanjeno za 0,5 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 9% ili 515 miliona KM, što je za 0,7 procentnih poena manje (u 2014. godini učešće smanjeno za 0,3 procentna poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tabela 26: Granska koncentracija kredita

OPIS	31.12.2014.				31.12.2015.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	123.863	1,1	24.336	19,6	121.964	1,1	20.754	17,0	98	85
Proizvodnju (IND)	1.596.479	14,3	376.607	23,6	1.662.318	14,3	352.021	21,2	104	93
Građevinarstvo (CON)	381.631	3,4	111.056	29,1	437.853	3,8	116.850	26,7	115	105
Trgovinu (TRD)	2.263.740	20,3	349.642	15,4	2.298.963	19,8	303.715	13,2	102	87
Ugostiteljstvo (HTR)	165.227	1,5	26.039	15,8	196.355	1,7	24.929	12,7	119	96
Ostalo ²⁴	1.191.030	10,7	157.628	13,2	1.187.610	10,2	168.937	14,2	100	107
UKUPNO 1.	5.721.970	51,2	1.045.308	18,3	5.905.063	50,9	987.206	16,7	103	94
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.210.605	37,7	316.997	7,5	4.503.904	38,8	301.755	6,7	107	95
Stambenu izgradnju	1.109.191	9,9	176.846	15,9	1.088.139	9,3	181.511	16,7	98	103
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	128.511	1,2	34.068	26,5	113.638	1,0	31.461	27,7	88	92
UKUPNO 2.	5.448.307	48,8	527.911	9,7	5.705.681	49,1	514.727	9,0	105	98
UKUPNO (1. +2.)	11.170.277	100,0	1.573.219	14,1	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	104	95

Najveće učešće u ukupnim kreditima, kod pravnih lica imaju sektori trgovine 19,8% i proizvodnje 14,3%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 38,8% i stambeni krediti 9,3% (na kraju 2014. godine: trgovina 20,3%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 37,7% i stambeni krediti 9,9%).

Već duži period negativan i jak uticaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,8%, i dalje ima najveće učešće nekvalitetnih kredita od 26,7%, sa trendom daljeg smanjenja: u 2015. godini smanjeno je za 2,4 procentna poena (u 2014. godini smanjeno je za 1,8 procentnih poena), prije svega kao rezultat ostvarenog kreditnog rasta ovog sektora za 15% ili 56 miliona KM. Takođe, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 17% (12/14: 19,6%), koje je smanjeno za 2,6 procentnih poena u odnosu na kraj prethodne godine, kao rezultat značajnog pada nekvalitetnih kredita za 15% ili četiri miliona KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,8%) i proizvodnje (14,3%). Nivo kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,7 milijardi KM je povećan za 4% ili 66 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti u 2015. godini smanjeni za 7% ili 25 miliona KM, odnosno na 352 miliona KM, što je uticalo na pad učešća sa 23,6% na 21,2% (u 2014. godini rast je iznosio 13% ili 43 miliona KM, a učešće je povećano za dva procentna poena, odnosno na nivo od 23,6%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u 2015. godini povećano je za 2% ili 35 miliona KM, odnosno na nivo od 2,3 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora smanjeni su za 13% ili 46 miliona KM, sa 31. 12. 2015. godine iznosili su 304 miliona KM, a učešće je smanjeno za 2,2 procentna poena, odnosno na 13,2% (u 2014. godini ostvaren je pad od 11% ili 42 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 17,1% na 15,4%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveće učešće od 38,8% u ukupnim kreditima. U 2015. godini zabilježen je rast ovih kredita od 7% ili 293 miliona KM, dok su stambeni krediti i krediti za obrtnike smanjeni (za 2% ili 21 milion KM i 12% ili 15 miliona KM).

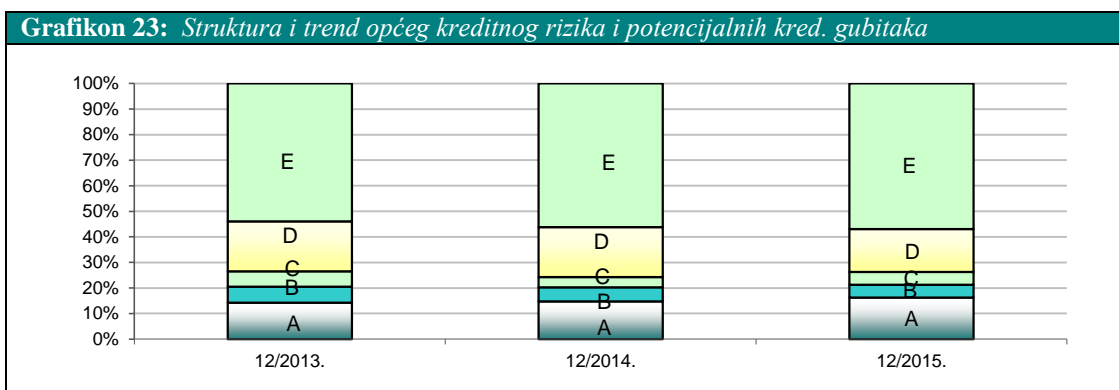
²⁴ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 27,7% (na kraju 2014. godine 26,5%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 16,7% imaju stambeni krediti (na kraju 2014. godine 15,9%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniže učešće nekvalitetnih kredita od 6,7% (na kraju 2014. godine 7,5%).

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	215.083	14,3	229.895	14,8	246.320	16,3	107	107
B	93.547	6,2	83.031	5,4	76.024	5,0	89	92
C	90.541	6,0	64.168	4,1	75.796	5,0	71	118
D	295.224	19,6	301.942	19,5	252.682	16,7	102	84
E	809.779	53,9	872.039	56,2	859.868	57,0	108	99
UKUPNO	1.504.174	100,0	1.551.075	100,0	1.510.690	100,0	103	97

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2014. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su manje za 3% ili 40 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 16 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su manje za 4% ili 57 miliona KM u odnosu na kraj 2014. godine. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili sedam miliona KM i iznose 76 miliona KM, rezerve za nekvalitetnu aktivu su smanjene za 4% ili 50 miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu smanjenja rezervi za D kategoriju za 16% ili 49 miliona KM i rezervi za E kategoriju za 1% ili 12 miliona KM, dok su rezerve za C kategoriju povećane za 18% ili 12 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat konstantnog pogoršanja kreditnog portfolia, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 8,5% i manji je za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2014. godine.

Sa 31. 12. 2015. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 25%, D kategoriju 59% i E 100% (na kraju 2014. godine: B 8,8%, C 24,2%, D 57,7% i E 100%).²⁵

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2014.		31.12.2015.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6(4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.119.056	100,0%	14.853.967	100,0%	105
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.802.238	12,8%	1.678.841	11,3%	93
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.784.233		1.661.011		93
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	18.005		17.830		99
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	12.316.818	87,2%	13.175.126	88,7%	107
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.253.270	100,0%	1.241.411	100,0%	99
a) Ispravke vrijednosti za default	1.106.595	88,3%	1.088.482	87,7%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.099.846		1.081.845		98
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	6.749		6.637		98
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	146.675	11,7%	152.929	12,3%	104
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.170.277	100,0%	11.610.744	100,0%	104
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.719.139	15,4%	1.603.807	13,8%	93
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.451.138	84,6%	10.006.937	86,2%	106
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.160.481	100,0%	1.153.570	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.045.863	90,1%	1.032.549	89,5%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	114.618	9,9%	121.021	10,5%	106
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	61,4%		64,8%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti	8,9%		8,4%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2015. godini su smanjeni za 7% ili 115 miliona KM (u 2014. godini rast je iznosio 9% ili 155 miliona KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 5% ili 71 milion KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 1,6 procentnih poena i iznosi 13,8%, a nekvalitetnih kredita 12,9%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno za 1,5 procentnih poena i iznosi 11,3%.

Pokrivenost stavki u defaultu isprawkama vrijednosti je povećana i iznosi 64,8% (na kraju 2014. godine 61,4%) zbog većeg pada defaulta (7%), u odnosu na pad ispravki vrijednosti za default (2%). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 74,8% (na kraju 2014. godine: 74,2%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim isprawkama vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,4% (na

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

kraju 2014. godine 8,9%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je blago smanjena sa 11% na 10,2%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 296 zahtjeva za moratorij na kreditne obaveze, odobrile 207 zahtjeva u ukupnom iznosu od 34 miliona KM ili 70% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Sa 31. 12. 2015. godine stanje navedenih kredita iznosi sedam miliona KM, od čega se na pravna lica odnosi pet miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM.

Takođe, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 285 zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 39 miliona KM ili 67% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza. Sa 31. 12. 2015. godine stanje restrukturiranih kredita iznosi 48 miliona KM od čega se na pravna lica odnosi 46 miliona KM, a na fizička lica dva miliona KM. Kod navedene kategorije kredita nije zabilježeno smanjenje izloženosti, iz razloga što restrukturirani krediti obuhvataju i kredite sa moratorijem po isteku moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2015. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,06% i restrukturiranje 0,41%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 31. 12. 2015. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.164.648, 1.139 kreditnih partija su otplaćivali jemci (1.461 jamac). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,27% i 0,10%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Takođe, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka u prethodnom periodu (45% u u 2013. godini, 7% u 2014. godini), u 2015. godini je zabilježen blagi pad od 2% ili pet miliona KM, dok je kod banaka u većinskom stranom vlasništvu zabilježen pad od 5% ili 70 miliona KM (u 2014. godini nekvalitetni krediti su smanjeni za 4%) zbog značajnog trajnog otpisa kod jedne velike banke u sistemu. Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 11,7%, a kod „domaćih banaka“ 30,4%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano

²⁷ „Službene novine F BiH”, br.55/14.

prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvaliteta rada. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ²⁸			I N D E K S	
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	123.889	160.135	89.014	129	56
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	570	409	446	72	109
Upravi banke	2.507	1.994	3.023	79	152
UKUPNO	126.966	162.538	92.483	128	57
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	16.046	21.826	9.326	136	43

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 43%, a potencijalne obaveze za 57%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke u sistemu. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika na nivou sistema nizak. Međutim, evidentno je da je

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (bilansa uspjeh) za 2015. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 149 miliona KM, što je za 29% ili 34 miliona KM više u odnosu na kraj 2014. godine, i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (116 miliona KM), a onda slijedi dobit ostvarena u 2012. godini (112 miliona KM), te neposredno pred krizu 2007. godine (110 miliona KM). Pozitivan efekat na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 55 miliona KM), zatim, ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je u 2014. godini poslovala sa visokim gubitkom (efekat 27 miliona KM), te manji gubitak kod jedne banke (za jedan milion KM). S druge strane, negativan efekat od cca 49 miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenog značajno većeg gubitka kod jedne velike banke (efekat 42 miliona KM), zatim ostvareni gubitak kod jedne banke koja je pozitivno poslovala prošle godine (efekat pet miliona KM), te ostvarenje manje dobiti kod tri banke (dva miliona KM).

Najveći uticaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima uticaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Zbog rasta nenaplativih kredita i niskog kreditnog rasta, te pada aktivnih kamatnih stopa, kamatni prihodi su u posljednjih pet godina u padu, što banke kompenziraju smanjenjem kamatnih rashoda i rastom operativnih prihoda (naknada za izvršene usluge).

Ostvarenje znatno boljeg finansijskog rezultata u odnosu na prethodnu godinu, rezultat je rasta ukupnog prihoda, koji je podržan rastom neto kamatnog prihoda (kao posljedica pozitivnog efekta koji je rezultat znatno većeg smanjenja kamatnih rashoda od kamatnih prihoda) i rasta operativnih prihoda, a s druge strane, daljeg smanjenja nekamatnih rashoda, prvenstveno troškova ispravke vrijednosti.

Pozitivan finansijski rezultat od 220 miliona KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 32% ili 53 miliona KM u odnosu na 2014. godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 71 milion KM iskazan je kod tri banke i isti je 39% ili 20 miliona KM veći nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno većeg gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-140.445	3	-50.868	3	-70.599	3
Dobit	137.775	14	166.388	14	219.644	14
Ukupno	-2.670	17	115.520	17	149.045	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (220 miliona KM) 67% ili 147 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se od ukupnog gubitka od 71 miliona KM, samo na jednu banku, odnosi 87% ili 61 milion KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 12 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 83 miliona KM), dok pet banaka imaju lošiji rezultat (za 49 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata i koeficijentata koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, prvenstveno kao rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa i/ili rasta ukupnog prihoda, generisanog povećanjem neto kamatnog prihoda, te, u manjoj mjeri, operativnih prihoda. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utiču na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih šest godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (sa napomenom da je krajem 2015. godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine (nakon implementacije MRS 39 i 37). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 917 miliona KM, što je povećanje od 5% ili 45 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 741 milion KM, što je 1% ili sedam miliona više nego prethodne godine (u 2014. godini značajno smanjenje 13% ili 110 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 3,9%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita (sa napomenom da je krajem godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno po osnovu visokog iznosa trajnog otpisa), imalo je za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda, međutim, evidentno je da je trend usporen: u 2012. godini pad je iznosio 7% ili 57 miliona KM, u 2013. godini 4% ili 28 miliona KM, u 2014. godini 1% ili 10 miliona KM i 2015. godini 1% ili pet miliona KM. Iako je kod jednog broja banaka zabilježeno povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke zbog smanjenja kreditnih aktivnosti, najvećim dijelom uticali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 765 miliona KM, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 88,4% na 83,5%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na nivou od 689 miliona KM i zabilježili su nominalni pad od četiri miliona KM ili 1%, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 79,4% na 75,1%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (58%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu povećani za 2% i iznose 403 miliona KM, a u ukupnom kreditnom portfoliju imaju učešće od 49% (u 2015. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 5% ili 257 miliona KM). Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 38% i smanjenjem od 5% i iznose 261 milion KM, a krediti ovog sektora imaju učešće u kreditnom portfoliju od 46% (u 2015. godini ostvarili su rast od 2% ili 112 miliona KM). Na osnovu navedenog može se zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na niži nivo nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2015. godini u prosjeku bile veće za 55% od kamatnih stopa na kredite privredi, s tim da je važno istaći i

uticaj ročnosti kredita plasiranih navedenim sektorima: kod stanovništva cca 85% su dugoročni krediti, a kod privatnih preduzeća cca 53%.

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih pet godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2015. godini imali veću stopu pada (-12% ili 28 miliona KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-1% ili pet miliona KM). Kamatni rashodi iznose 197 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 25,7% na 21,5%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 1%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 172 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 11% ili 20 miliona KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,06% na 1,83%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 15 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 21%, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 2,2% na 1,6%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-12%) od pada kamatnih prihoda (-1%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 4% ili 23 miliona KM i iznosi 569 miliona KM (u 2014. godini iznosio je 546 miliona KM, što je bio neznatno veći nivo u odnosu na 2013. godinu), sa skoro istim učešćem u strukturi ukupnog prihoda 62%.

Operativni prihodi iznose 348 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 7% ili 22 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda ostalo je na skoro istom nivou od 37,9%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 7% ili 15 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Velike oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednje četiri godine prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravki vrijednosti. Naime, nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 miliona KM i u 2012. godini 9% ili 69 miliona KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi povećani su 17% ili 123 miliona KM, dok su u 2014. godini smanjeni za 13% ili 110 miliona KM (i pored knjiženja dodatnih rezervisanja, pretežno na temelju AQR-a, koji je bio proveden u četiri banke). U 2015. godini iznose 740 milion KM, što je povećanje od 1% ili sedam miliona u odnosu na kraj prethodne godine, dok je učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno sa 84,1% na 80,8%, što je opet prvenstveno rezultat kretanja troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 129 miliona KM i manji su za 13% ili 19 miliona KM, zbog čega je smanjeno učešće u ukupnom prihodu sa 17,0% na 14,1%.

Troškovi ispravke vrijednosti u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, imali su visoku stopu pada od 51% ili 196 miliona KM (u odnosu na troškove rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu—propis do uvođenja MRS/MSFI), a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 miliona KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti imali su visoku stopu rasta od 61% ili 88 miliona KM, od čega se 84% odnosilo na jednu banku, da bi opet u 2014. godini zabilježili visoko smanjenje od 36% ili 85 miliona KM.

S druge strane, operativni rashodi kao značajna stavka nekamatnih rashoda (učešće u rasponu od cca 65% do 70%) s iznosom od 522 miliona KM i učešćem od 56,9% u ukupnom prihodu, bilježe neznatan rast od 3% ili 16 miliona KM (u 2014. godini smanjenje od 6% ili 30 miliona KM), od toga troškovi plata i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su na istom nivou kao i prethodne godine, iznose 248 miliona KM ili 27,1% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive povećani su za 5% ili sedam miliona KM, iznose 159 miliona KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 17,4%. Ostali operativni troškovi bilježe rast od 8% ili devet miliona KM što je 12,4% ukupnog prihoda. Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan uticaj

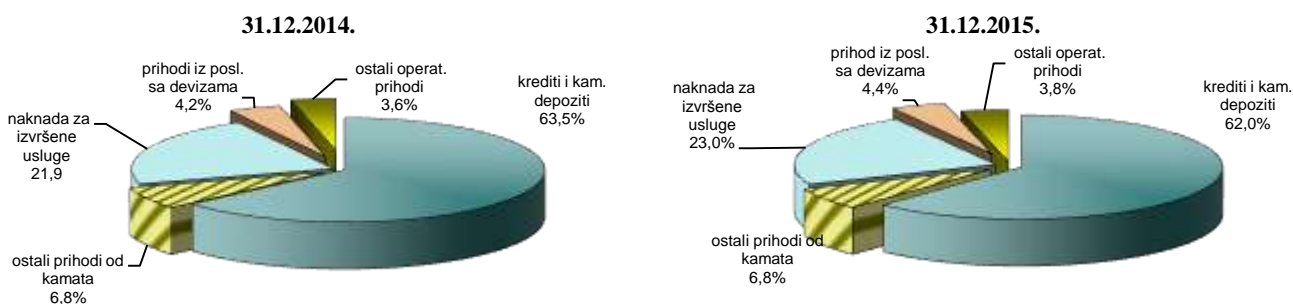
pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

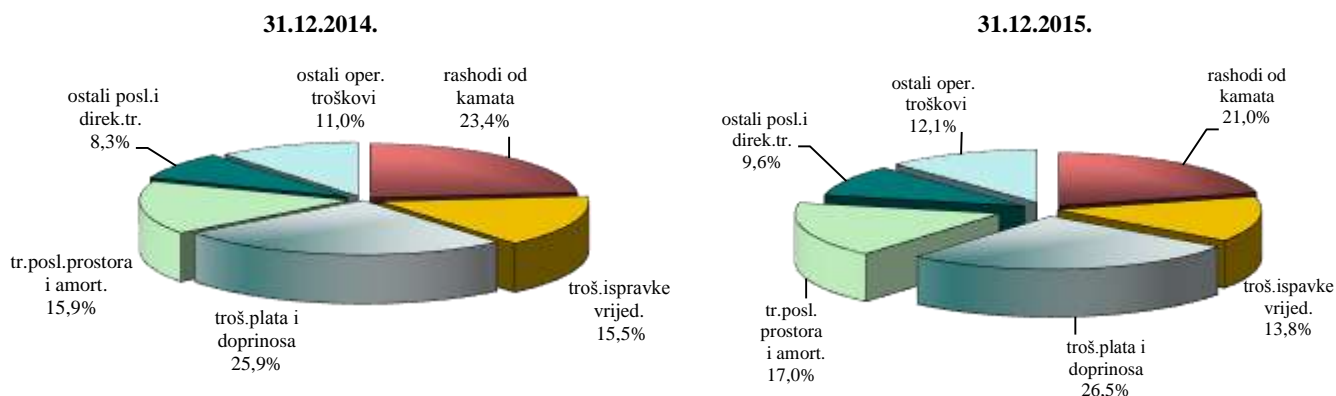
- u 000 KM-

Tabela 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	2.461	0,2	3.459	0,3	1.574	0,1	141	46
Kreditni i poslovi lizinga	703.462	64,1	692.603	63,2	688.699	61,9	98	99
Ostali prihodi od kamata	75.122	6,8	74.654	6,8	75.233	6,8	99	101
UKUPNO	781.045	71,1	770.716	70,3	765.506	68,8	99	99
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	227.150	20,7	240.362	21,9	256.105	23,0	106	107
Prihodi iz posl. sa devizama	42.695	3,9	45.760	4,2	49.261	4,4	107	108
Ostali operativni prihodi	47.377	4,3	39.799	3,6	42.595	3,8	84	107
UKUPNO	317.222	28,9	325.921	29,7	347.961	31,2	103	107
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.098.267	100,0	1.096.637	100,0	1.113.467	100,0	100	102

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

Tabela 32: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	205.187	18,9	192.455	20,0	172.146	18,4	94	89
Obaveze po uzetom kredit. i ostalim pozajm.	21.253	2,0	18.880	2,0	14.823	1,6	89	79
Ostali rashodi od kamata	12.862	1,2	13.083	1,4	9.661	1,0	102	74
UKUPNO	239.302	22,1	224.418	23,4	196.630	21,0	94	88
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	232.804	21,5	148.251	15,5	128.992	13,8	64	87
Troškovi plata i doprinosa	246.087	22,7	248.007	25,9	248.495	26,5	101	100
Troškovi posl.prostora i amortizacija	168.794	15,6	152.243	15,9	159.460	17,0	90	105
Ostali poslovni i direktni troškovi	75.621	7,0	80.006	8,3	89.564	9,6	106	112
Ostali operativni troškovi	120.634	11,1	105.326	11,0	114.070	12,1	87	108
UKUPNO	843.940	77,9	733.833	76,6	740.581	79,0	87	101
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.083.242	100,0	958.251	100,0	937.211	100,0	88	98

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
Dobit na prosječnu aktivu	-0,02	0,74	0,91
Dobit na prosječni ukupni kapital	-0,12	4,82	5,85
Dobit na prosječni dionički kapital	-0,23	9,44	11,89
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,60	3,50	3,46
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,11	2,09	2,12
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,71	5,60	5,58
Poslovni i direktni rashodi ²⁹ /prosječna aktiva	2,05	1,46	1,33
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,56	3,24	3,18
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,61	4,71	4,51

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema znatno bolja, ostvarenje znatno veće dobiti u odnosu na prethodnu godinu, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti poboljšani: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 0,91% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 11,9%, što je približno nivou iskustvenih standarda.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjerjen odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,6%) je skoro na istom nivou kao i prošle godine, što je rezultat jednakog procentualnog povećanja ukupnog prihoda i prosječne aktive. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se poboljšanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 1,5% na 1,3%. Navedeno je imalo i uticaj na poboljšanje koeficijenta ukupni nekamatni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 4,7% na 4,5%. Ostali pokazatelji nisu zabilježili značajnija odstupanja u odnosu na prethodnu godinu.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod uticajem i zavisice od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja

²⁹ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁰ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³¹.

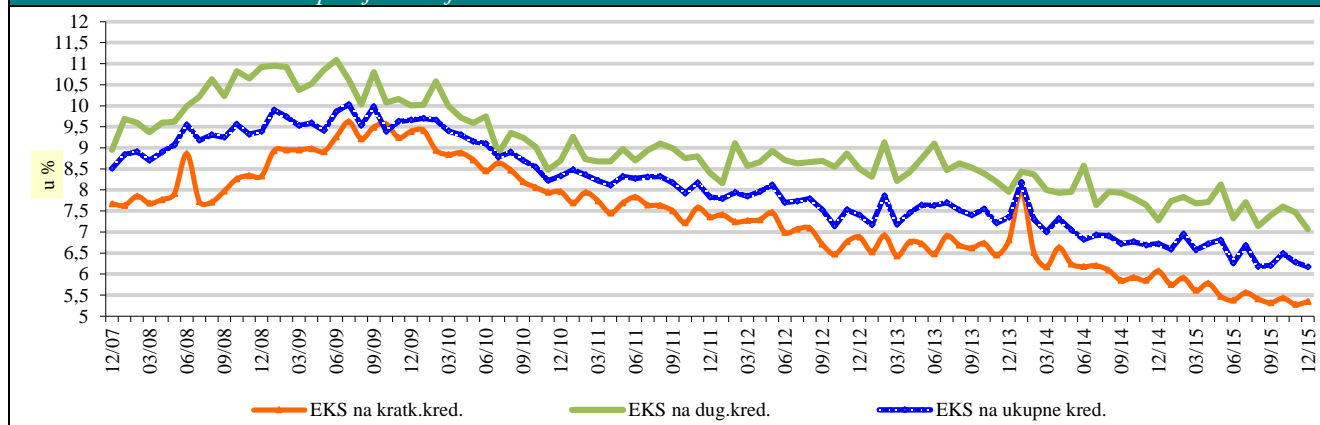
U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2013. godine, juni i decembar 2014. godine, te juni i decembar 2015. godine.

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite										
O P I S	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,18	6,81	5,70	6,24	5,58	6,07	5,01	5,35	4,89	5,35
1.1. Privredi	6,21	6,79	5,64	6,13	5,55	5,99	4,99	5,26	4,84	5,25
1.2. Stanovništvu	6,42	8,51	8,32	11,72	6,57	8,90	7,66	11,47	8,21	11,74
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,31	7,95	6,81	7,44	6,00	7,28	6,49	7,24	6,18	7,06
2.1. Privredi	6,83	7,17	6,03	6,30	5,29	6,76	5,47	5,84	5,31	5,67
2.2. Stanovništvu	7,93	8,95	7,54	8,47	7,50	8,60	7,35	8,44	7,10	8,55
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,72	7,35	6,24	6,82	5,80	6,72	5,69	6,21	5,51	6,17
3.1. Privredi	6,41	6,92	5,76	6,18	5,43	6,32	5,13	5,43	4,99	5,38
3.2. Stanovništvu	7,84	8,92	7,56	8,58	7,44	8,62	7,36	8,53	7,13	8,64

³⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³¹ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Grafikon 26: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U toku 2015. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend blagog pada ponderisanih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderisanih EKS su primjena poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i općenito slaba potražnja za kreditima i s tim povezana restriktivnija kreditna politika banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderisana EKS u decembru 2015. godine iznosila je 6,17%, što je za 0,55 procentnih poena manje od nivoa iz decembra 2014. godine. U toku 2015. godine, ponderisane EKS su bilježile blaže oscilacije, sa najnižom stopom zabilježenom u decembru (6,17%), a najvišom u februaru (6,95%).

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite u toku 2015. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 1,07 procentnih poena, dok su se na kratkoročne kredite kretale unutar 0,63 procentna poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2015. godine iznosila je 5,35%, što je za 0,72 procentna poena niže u odnosu na decembar 2014. godine, sa najnižom zabilježenom stopom od 5,28% u novembru, a najvišom od 5,91% u februaru 2015. godine.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u decembru 2015. godine iznosila 7,06%, što je u odnosu na decembar 2014. godine manje za 0,22 procentna poena i ujedno je i najniža zabilježena stopa od kada se prikupljaju podaci (od 2007. godine), dok je najviša u toku godine zabilježena u maju (8,13%).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³², u 2015. godini se nisu kretale istovjetno, odnosno, dok su kamatne stope privredi zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, ponderisane EKS stanovništvu su stagnirale. Ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako uz prisutne značajnije oscilacije unutar 1,06 procentnih poena, je i dalje znatno niža od EKS na kredite stanovništvu i iznosi 5,38% (12/2014: 6,32%). Kod dugoročnih kredita privrede pad je iznosio 1,09 procentnih poena (sa 6,76% na 5,67%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale pad od 0,74 procentna poena (sa 5,99% na 5,25%).

³² Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

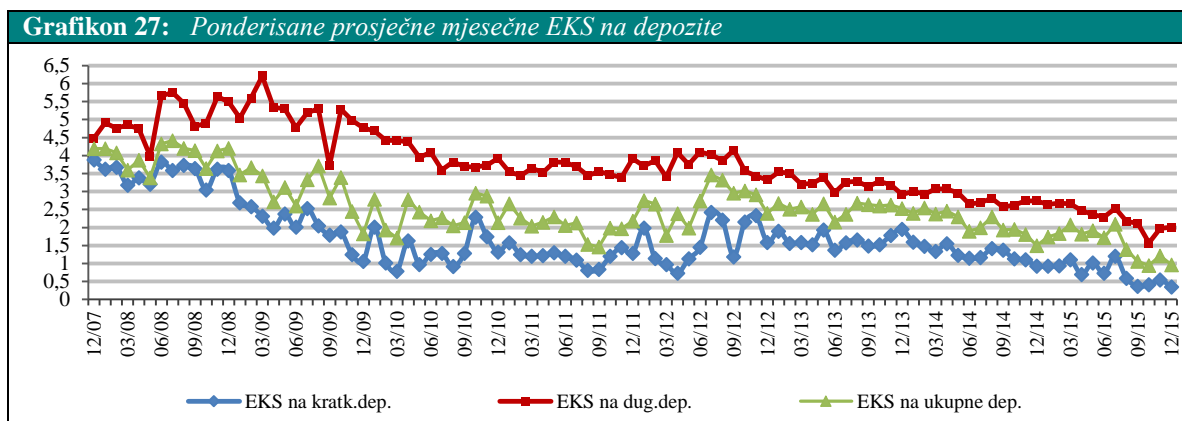
EKS na kredite plasirane stanovništvu u decembru 2015. godine iznosi 8,64%, što je za 0,02 procentna poena više u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, sa nivoa iz decembra 2014. godine od 8,90%, povećana na 11,74% u decembru 2015. godine, s napomenom da je nivo iz decembra 2014. godine bio najniži u toj godini (u toku prethodnih 11 mjeseci bio je iznad 11%), tako da je realno EKS u decembru 2015. godine na približno istom nivou kao i tokom 2014. godine. U 2015. godini najniži nivo od 9,18% zabilježen je u februaru, da bi se nakon toga kretao u okviru raspona 10,73%-12,08%. S druge strane, EKS na dugoročne kredite stanovništva je u decembru 2015. godine iznosila 8,55% što je za 0,05 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014. godine.

Posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

Tabela 35 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou										
OPIS	2011.		2012.		2013.		2014.		2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,04	7,61	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50
1.1. Privredi	6,97	7,45	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42
1.2. Stanovništvu	9,08	12,52	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,97	8,84	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57
2.1. Privredi	7,39	7,89	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20
2.2. Stanovništvu	8,45	9,62	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	7,49	8,21	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48
3.1. Privredi	7,09	7,58	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64
3.2. Stanovništvu	8,49	9,78	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

Tabela 36 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite										
OPIS	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,94	1,95	1,13	1,15	0,92	0,93	0,72	0,73	0,34	0,35
1.1. do tri mjeseca	1,92	1,92	0,94	0,95	0,42	0,42	0,27	0,27	0,21	0,21
1.2. do jedne godine	1,99	2,01	1,59	1,62	1,94	1,97	1,26	1,28	1,18	1,25
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	2,89	2,92	2,62	2,65	2,67	2,74	2,25	2,29	1,92	2,01
2.1. do tri godine	2,58	2,61	2,55	2,58	2,40	2,48	2,21	2,26	1,67	1,68
2.2. preko tri godine	4,24	4,28	2,83	2,84	3,41	3,43	2,33	2,33	2,46	2,72
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,50	2,53	1,88	1,90	1,47	1,50	1,69	1,72	0,92	0,96

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na decembar 2014. godine, ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2015. godine smanjena je za 0,54 procentna poena (sa 1,50% na 0,96%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u 2015. godini bilježi kretanja unutar 0,85 procentnih poena, sa najnižom stopom u decembru u iznosu od 0,35%, te najvišom u julu 2015. godine kada je iznosila 1,20%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od 0,21 procentnog poena u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine i ista iznosi 0,21%. Pad takođe bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2015. godine iznosi 1,25% (12/2014: 1,97%).

Ponderisana EKS na dugoročne depozite u decembru 2015. godine iznosi 2,01% (12/2014: 2,74%), sa najnižom stopom zabilježenom u oktobru 2015. godine (1,57%), dok je najviša zabilježena u februaru u iznosu od 2,68%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,68% što predstavlja smanjenje od 0,80 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2014. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u decembru 2015. godine iznosi 2,72% što je za 0,71 procentni poen manje od decembra 2014. godine kada je ista iznosila 3,43%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih lica u decembru 2015. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2014. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,39 procentnih poena u odnosu na decembar 2014. godine i iznosi 1,74%. Najniža stopa u toku 2015. godine zabilježena je u septembru 1,65%, a najviša u julu 2,19%. Kod privrede, prosječna EKS u decembru 2015. godine je iznosila 1,81%, što je za 0,40 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2014. godine, sa najnižim nivoom od 1,55% zabilježenim u novembru i najvišim od 2,79% u februaru.

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, izuzev u toku 2012. godine, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne godišnje oscilacije na najnižem nivou u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku.

Tabela 37 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	12/2011.		12/2012.		12/2013.		12/2014.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61
1.1. do tri mjeseca	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28
1.2. do jedne godine	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23
2.1. do tri godine	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10
2.2. preko tri godine	4,9	4,29	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2013.		6/2014.		12/2014.		6/2015.		12/2015.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,25	8,42	8,14	8,31	8,05	8,22	7,91	8,08	7,81	8,01
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09

Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2015. godine iznosila je 8,01% (smanjenje za 0,21 procentni poen u odnosu na decembar 2014. godine), a na depozite po viđenju 0,09%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2014. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unaprjeđenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog uticaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog uticaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog

regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor finansiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Takođe, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obaveza prema stranim finansijskim institucijama-kreditorima, što je takođe dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor finansiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Takođe, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospjeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospjeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospjeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2015. godine najveće učešće od 76,2% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³³) s učešćem od 6%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁴, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta učešća dugoročnih depozita u periodu 2011.-2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje.

---

³³ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁴ Prema preostalom dospjeću.

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	110	115
Do 3 mjeseca	365.229	3,2	279.332	2,3	266.464	2,0	76	95
Do 1 godine	668.142	5,8	701.041	5,8	679.876	5,2	105	97
1. Ukupno kratkoročni	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	108	112
Do 3 godine	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	97	102
Preko 3 godine	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	113	103
2. Ukupno dugoročni	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	102	102
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2014. godine povećani za 8% ili 968 miliona KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 9% ili 602 miliona KM, kao i ostalih sektora: vladinih institucija za 26% ili 206 miliona KM, privatnih preduzeća za 10% ili 187 miliona KM, nebankarskih finansijskih institucija za 13% ili 66 miliona KM, javnih preduzeća za 5% ili 44 miliona KM i ostalih depozita za 14% ili pet miliona KM, a sa druge strane, smanjenja depozita bankarskih institucija za 15% ili 134 miliona KM i neprofitnih organizacija za 3% ili devet miliona KM. Depoziti stanovništva, s učešćem od 57%, su najveći sektorski izvor finansiranja banaka u F BiH. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, odnosno porasta učešća kratkoročnih depozita sa 52,8% na 58% na kraju 2015. godine i pada učešća dugoročnih depozita sa 47,2% na 42%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 12% ili 840 miliona KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 442 miliona KM, vladinih institucija za 268 miliona KM i privatnih preduzeća za 185 miliona KM, dok je pad zabilježen najvećim dijelom kod bankarskih institucija za 49 miliona KM i javnih preduzeća 35 miliona KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 128 miliona KM, kao posljedica rasta depozita do tri godine (za 2%), najviše sektora javnih preduzeća i stanovništva, dok su depoziti preko tri godine povećani (za 3%) najvećim dijelom po osnovu rasta depozita stanovništva. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 67,1% na 68,4% i javnih preduzeća (ranije bankarskih institucija) sa povećanjem učešća sa 7,8% na 9%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće i približno isto učešće od 71,6% imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih preduzeća 12,6%, uz povećanje učešća za 2,4 procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 63% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za četiri procentna poena, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 16% (na kraju 2014. godine 20,5%; 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tabeli.

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.343.263	46,4	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	110	117
7- 90 dana	920.951	7,9	898.335	7,4	770.687	5,9	98	86
91 dan do jedne godine	2.126.249	18,5	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	97	101
1. Ukupno kratkoročni	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	105	110
Do 5 godina	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	105	101
Preko 5 godina	130.540	1,1	153.207	1,2	204.801	1,6	117	134
2. Ukupno dugoročni	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	105	103
UKUPNO (1 + 2)	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	105	108

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 74,1%, sa prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2015. godini. U odnosu na kraj 2014. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 10% ili 876 miliona KM, uz povećanje učešća sa 72,8% na 74,1%, dok su dugoročni depoziti povećani 3% ili 92 miliona KM, uz smanjenje učešća u ukupnim depozitima sa 27,2% na 25,9%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94% dugoročnih depozita i 24,3% ukupnih depozita), a smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,5 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2015. godine 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁵. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospijeća. Sa 31. 12. 2015. godine četiri banke, nakon dobijene saglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (218 miliona KM), s napomenom da su još dvije banke aplicirale za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji podsticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

Međutim, supervizorska zabrinutost je takođe prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama

³⁵Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2013.		31.12.2014.		31.12.2015.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	103	98
Kratkoročni krediti	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	96	101
Dugoročni krediti	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	105	106
UKUPNO KREDITI	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	103	104

U 2015. godini dugoročni krediti su povećani za 6% ili 438 miliona KM, kratkoročni krediti za 1% ili 26 miliona KM, dok su dospjela potraživanja i pored rasta tokom 2015. godine, smanjena za 2% ili 24 miliona KM kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 120 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 63% se odnosi na privatna preduzeća, 34% stanovništvo i 3% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 53%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 67,5% što je za 1,7 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2014. godine, a u 2015. godini imali su blagi rast od 4%. Novčana sredstva su povećana za 7% ili 297 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2014. godine, zadržano je na istom nivou od 28,2%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁶ / ukupna aktiva	28,9	28,5	28,4
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	50,6	49,1	48,4
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	67,9	69,3	70,0
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁷	86,4	84,9	82,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ³⁸	85,3	83,9	82,2

Sa 31. 12. 2015. godine pokazatelji su na približno istom nivou kao i na kraju 2014. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. i 2015. godini. Sa 31. 12. 2015. godine pokazatelj iznosi 82,9 %, a poboljšanje (za dva procentna poena) je rezultat većeg rasta depozita od rasta kredita. Kod osam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i

³⁶ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijea manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁷ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2015. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima uticaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 06. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevni minimuma od 5% (do 10. 06. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tabela 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum

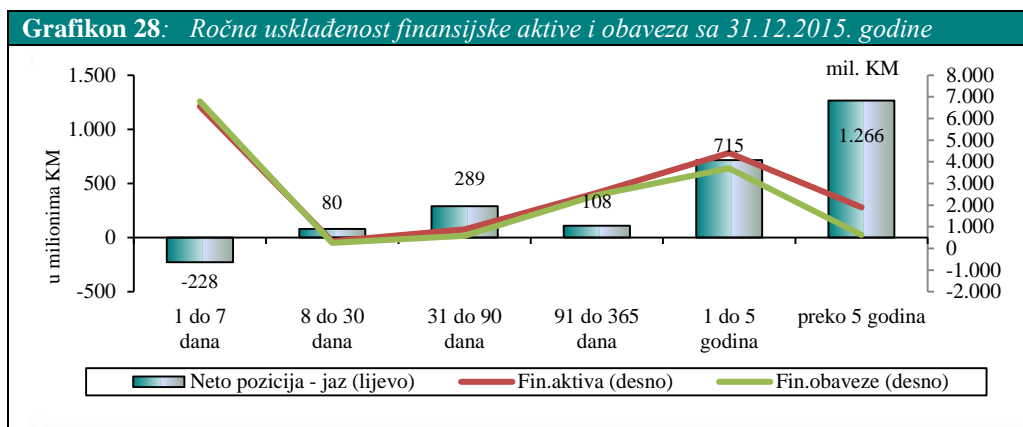
	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.722.887	4.060.671	4.592.762	109	113
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.423.657	3.797.970	4.310.524	111	114
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.887.967	6.351.607	7.358.839	108	116
4.Iznos obaveze ³⁹ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.177.593	635.161	735.884	54	116
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	588.798	317.580	367.942	54	116
5.Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek ⁴⁰					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.545.294	3.425.510	3.856.868	135	113
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.834.859	3.480.390	3.942.582	123	113

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijeaća ukupne finansijske aktive⁴¹ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2014. godine.

³⁹ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je procenat održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

⁴⁰ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴¹ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

Sa 31. 12. 2015. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 10,3 milijarde KM bila je veća za 250 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2014. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 202 miliona KM, to je povećanje od 48 miliona KM ili 23,4%, što je dovelo do blagog poboljšanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obaveza sa 102,2% na 102,5%.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 7,6%, a kratkoročne finansijske obaveze za 7,3%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 6,5% ili 297 miliona KM zabilježeno je kod novčanih sredstava, te kod aktive za trgovinu 50,5% ili 296 miliona KM, 2,9% ili 123 miliona KM kod neto kredita, 19,9% ili 28 miliona KM kod ostale finansijske aktive i 22,8% ili 12 miliona KM kod novčanih pozajmica datih drugim bankama, dok je smanjenje od 23,9% ili 22 miliona KM zabilježeno kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljeća. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljeća preko jedne godine je povećana za 5,2% ili 315 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 5,6% ili 325 miliona KM.

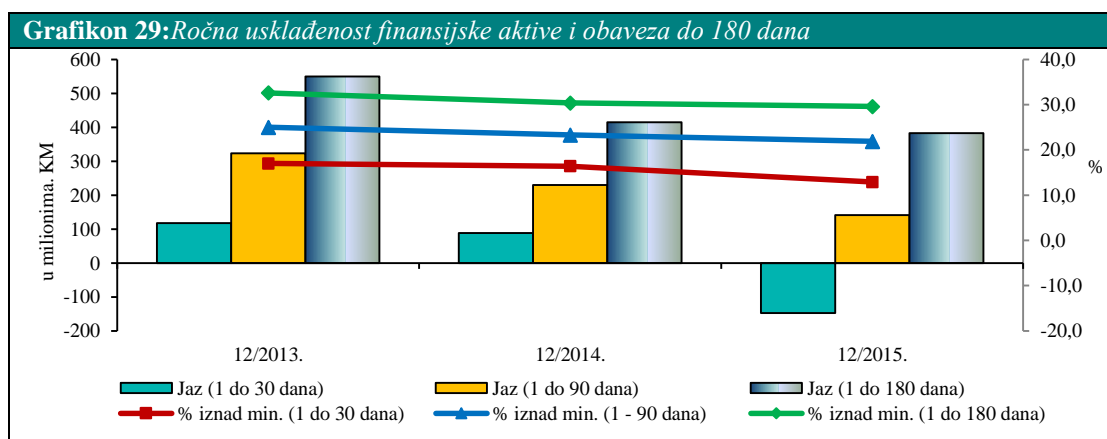
Obaveze sa rokom dospeljeća do jedne godine (10,1 milijarda KM), povećane su za 7,3% ili 686 miliona KM, kao rezultat povećanja depozita za 9,9% ili 876 miliona KM, ostalih finansijskih obaveza za 20,5% ili 35 miliona KM, smanjenja obaveza po uzetim kreditima za 55,2% ili 199 miliona KM i subordinisanih dugova za 99,4% ili 27 miliona KM. Obaveze s rokom dospeljeća preko jedne godine (4,3 milijarde KM) povećane su 3,9% ili 164 miliona KM, najviše kao posljedica povećanja depozita za 2,8% ili 92 miliona KM i povećanja obaveza po uzetim kreditima za 11,4% ili 76 miliona KM.

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospeljeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴².

⁴² Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospeljeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 90 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospeljeća do 180 dana u plasmane s rokom dospeljeća do 180 dana.

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4	5 (3/2)	6(4/3)
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.924.526	6.303.761	6.890.229	106	109
2. iznos finansijskih obaveza	5.806.822	6.215.782	7.037.830	107	113
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	117.704	87.979	-147.601	75	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,0%	101,4%	97,9%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,0%	16,4%	12,9%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.809.340	7.132.287	7.762.853	105	109
2. iznos finansijskih obaveza	6.485.914	6.901.893	7.621.382	106	110
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	323.426	230.394	141.471	71	61
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,0%	103,3%	101,9%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,0%	23,3%	21,9%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.812.974	8.062.506	8.748.830	103	109
2. iznos finansijskih obaveza	7.263.293	7.647.885	8.365.666	105	109
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	549.681	414.621	383.164	75	92
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	105,4%	104,6%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	32,6%	30,4%	29,6%		

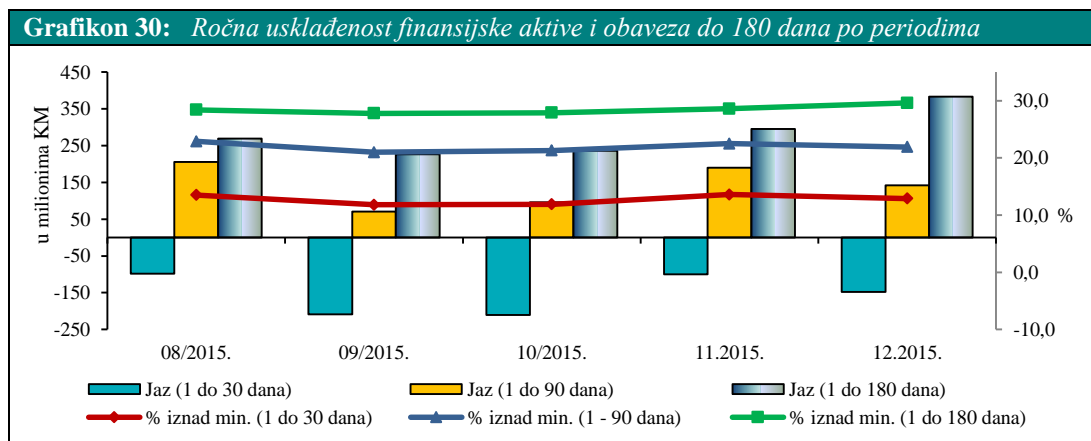
Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2015. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Sa 31. 12. 2015. godine finansijska aktiva u prvom intervalu do 30 dana bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg povećanja finansijskih obaveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obaveza, od rasta finansijske aktive (rast aktive za trgovinu, novčanih sredstava i ostale finansijske aktive i smanjenje pozajmica datih drugim bankama, vrijednosnih papira koji se drže do dospeljaca i neto kredita). U drugom i trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza, i pored manje visine rasta finansijske aktive (prvenstveno rasta novčanih sredstava i aktive za trgovinu) od finansijskih obaveza (najviše depozita, a zatim ostalih finansijskih obaveza).

Kao rezultat navedenog, ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2014. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 12,9%, u drugom za 21,9% i u trećem intervalu za 29,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu avgust-december 2015. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴³ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za

⁴³ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴⁴.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2015. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,5% ili dvije milijarde KM (na kraju 2014. godine 11,4% ili 1,8 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 41,5% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2014. godine 44,2% ili 7,1 milijarda KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁴⁵										
Opis	31.12.2014.				31.12.2015.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	961	12,7	1.385	16,7	839	10,6	1.311	15,2	87	95
2. Krediti	38	0,5	41	0,5	29	0,4	31	0,4	76	76
3. Krediti s val. Klauzulom	6.294	82,9	6.438	77,8	6.516	82,7	6.622	77,0	104	103
4. Ostalo	295	3,9	409	5,0	499	6,3	636	7,4	169	156
Ukupno (1+2+3+4)	7.588	100,0	8.273	100,0	7.883	100,0	8.600	100,0	104	104
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.363	72,5	5.975	74,4	5.498	72,8	6.153	74,9	103	103
2. Uzeti krediti	949	12,8	954	11,9	810	10,7	812	9,9	85	85
3. Dep. i kred. s val.klauz.	882	11,9	882	11,0	1.076	14,2	1.076	13,1	122	122
4. ostalo	209	2,8	216	2,7	170	2,3	176	2,1	81	81
Ukupno (1+2+3+4)	7.403	100,0	8.027	100,0	7.554	100,0	8.217	100,0	102	102
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	78		78		37		48			
2. Pasiva	50		109		129		208			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	212		216		237		223			
%	12,0%		12,2%		12,8%		12,0%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	18,0%		17,8%		17,2%		18,0%			

⁴⁴ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

⁴⁵ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁴⁶ dominantno je učešće EURO od 69,1%, što je niže od učešća 31. 12. 2014. godine (70,5%), uz povećanje nominalnog iznosa sa 1,29 milijardi KM na 1,37 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 90,7% je nešto niže nego na kraju 2014. godine, uz pad nominalnog iznosa za 43 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit) i obaveza⁴⁷, koji je posebno značajan u aktivi (77,0% ili 6,6 milijardi KM), što je nešto više nego na kraju 2014. godine (77,8% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 23,0% ili dvije milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 15,9% ili 1,4 milijarde KM i ostale valute 7,1% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2014. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 15,6% ili 1,29 milijardi KM). Od ukupnih neto kredita (10,5 milijardi KM), cca 63,3% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (98,4%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,2 milijarde KM) najveće učešće od 78,8% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti, (na kraju 2014. godine učešće obaveza u EURO bilo je 81,2% ili 6,5 milijardi KM). Učešće i iznos indeksiranih obaveza u posljednjih pet godina (s izuzetkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 miliona KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milion KM, što je bilo učešće od 8%, na nivo od 1,1 milijarde KM i učešće od 13,1% sa 31. 12. 2015. godine, s napomenom da je u 2015. godini ostvaren rast od 22% ili 194 miliona KM. Rast indeksiranih obaveza (skoro sve se odnosi na depozite) uslovljen je, s jedne strane, odlivom depozita i kreditnih obaveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obaveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2015. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2015. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju četiri banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 12,0% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 18,0 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 12,8% što je za 17,2 procentna poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁷ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi podsticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz preduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankarskog sistema u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacija mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i finansijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti sa aktivnostima izgradnje regulatornog okvira (podzakonskih akata) u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Bazela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijediti saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - nastaviti sa razvojem i primjenom „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primjenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori

prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,

- nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
- unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka i sl.), organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem, kao bitnog preduslova za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Takođe je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016.-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za finansijski i bankarski sektor, polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma vansudskog restruktuiranja dugova privrednih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- po većanje obima kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja posljedica krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- unapređenju sistema upravljanja rizicima i sistema ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolia i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;

- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-82-2/16

Sarajevo, 29.03.2016. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po šemi FBA
PRILOG 8.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2015.godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	MIRZA HUREM
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25.	033/586-870, fax:586-880	EMIR SALIHOVIĆ
8	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	SENAD REDZIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2.	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BiH

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 42/04),
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 23/14-prečišćeni tekst).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98, 32/00,48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, br. 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama (“Službene novine FBiH”, br. 45/02),
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH”, br. 85/08, 39/09 i 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08, 75/09 i 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine FBiH”, br. 47/10),
8. Zakon o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, br. 48/15),
9. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službeni glasnik BiH“, br. 53/09 i 47/14),
10. Zakon o zaštiti žiranata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 100/13),
11. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, br. 31/14).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sistemima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, br. 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, br. 1/12),
3. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FbiH“, br. 110/12, 15/13, 46/14 i 62/14),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine FBiH”, br. 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (“Službene novine FBiH”, br. 46/14.),

6. Odluka o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka ("Službene novine FBiH", br. 48/12-prečišćeni tekst),
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine FBiH", br. 48/12 i 23/14),
8. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 48/12-prečišćeni tekst),
9. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", br. 65/09),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti ("Službene novine FBiH", br. 48/12),
11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka ("Službene novine FBiH", br. 48/12-prečišćeni tekst),
12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka ("Službene novine FBiH", br. 48/12, 110/12 i 46/14),
13. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
14. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama („Službene novine FBiH“, br. 2/10, 86/10, 1/12, 111/12 i 1/14),
15. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, br. 6/08 i 40/09),
16. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 3/03 i 6/03 ispr.),
17. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
18. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
19. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka ("Službene novine FBiH", br. 3/03 i 23/14),
20. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje sa licima povezanim sa bankom ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
21. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
22. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
23. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
24. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
25. Odluka o postupanju banke sa neaktivnim računima („Službene novine FBiH“ br. 30/15 i 98/15),
26. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke ("Službene novine FBiH", br. 7/03 i 83/08),
27. Odluka o izjavi o imovinskom stanju ("Službene novine FBiH", br. 3/03),
28. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 37/15 - prečišćeni tekst),
29. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09),
30. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, br. 60/13),
31. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, br. 60/13),
32. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, br. 60/13),

33. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13 i 99/13),
34. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13),
35. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, br. 95/13),
36. Uredba o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službene novine FBiH“, br. 72/15).
37. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, br. 23/14 i 62/14),
38. Odluka o uvjetima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, br. 23/14),
39. Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine FBiH“, br. 55/14),
40. Uputstvo o izmjenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
41. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
42. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
43. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine).

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmena za bankarski sistem

1. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem (“Službene novine FBiH”, br. 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine FBiH“, br. 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, br. 62/14).

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, br. 57/08, 77/08 i 62/10).

Unutrašnji platni promet

1. Uredba o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službene novine FBiH“, br. 72/15 i 82/15).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, br. 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, br. 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom (“Službene novine FBiH”, br. 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
5. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova (“Službene novine FBiH”, br. 58/10 i 49/11),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, br. 48/12-prečišćeni tekst)
7. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu (“Službene novine F BiH”, br. 58/10),
8. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
9. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama (“Službene novine FBiH”, br. 58/10),
10. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) (“Službene novine FBiH”, br. 4/07).

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, br. 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, br. 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, br. 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 28/03),
  - 2.1. Uputstvo o načinu na koji je banka obavezna izvještavati komitente-trezore i vanbudžetske fondove (“Službene novine FBiH”, br. 55/00 i 2/01),
  - 2.2. Uputstvo o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br. 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
  - 2.3. Uputstvo o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, br. 55/00, 61/05 i 62/11),
  - 2.4. Uputstvo o obavezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br. 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
  - 2.5. Uputstvo o uspostavljanju Jedinog registra imaoaca računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/01),

- 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br. 52/00),
- 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i sa blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 2/01 i 46/03),
3. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 77/15),
4. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, br. 32/00 i 28/03),
5. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, br. 27/98 i 51/01, 28/13),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13, 66/14 i 86/15),
8. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine FBiH” br. 81/15),
9. Zakon o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 52/14),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, br. 77/15),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
12. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacionom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 29/03, 32/04 i 42/06),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10) ,
  - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
  - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovu unutrašnjeg duga (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
  - 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i procentu premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
  - 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 14/08),
  - 15.5. Odluka o uslovima i procedurama emisije obveznica FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 31/12),
  - 15.6. Odluka o uslovima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 88/12),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 83/09),
17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 64/07 i 80/11),
18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 111/12),
  - 18.1. Odluka o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 60/14),
19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 85/08, 109/12 i 86/15),
20. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH” br. 39/98, 36/99, 33/04 i 92/13),
22. Zakon o radu FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 62/15),
23. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, br. 38/04),
24. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine FBiH”, br. 111/12),
25. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, br. 85/08),
26. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, br. 24/05 i 36/10) ,
27. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, br. 22/05 i 8/10),
28. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),

29. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", br. 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),
30. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
31. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08 i 91/15),
32. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", br. 25/06 i 57/09),
33. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", br. 42/09, 109/12 i 86/15),
34. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
35. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", br. 55/12),
36. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11, 111/12 i 86/15),
37. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09, 42/11 i 35/14),
38. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 62/09, 42/11 i 91/13),
39. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", br. 35/09 i 42/11),
40. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", br. 70/07, 36/10 i 25/12),
41. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", br. 55/02, 34/07),
42. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 67/05),
43. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
44. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/01 i 48/11),
45. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", br. 63/14),
46. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", br. 45/02),
47. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", br. 49/05 i 38/08),
48. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", br. 78/08 i 67/13),
49. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", br. 58/02, 19/03 i 54/04),
50. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", br. 61/01, 50/03 i 77/15),
51. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", br. 49/07),
52. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", br. 58/02, 19/03 i 79/07),
53. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
54. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", br. 42/02 i 19/03),
55. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 38/05, 22/06, 63/10,72/10-ispr., 7/13 i 52/14),
56. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06-ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
57. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret budžeta FBiH ("Sl. novine FBiH", br. 9/04 i 30/04),
58. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 2/98 i 48/99),
59. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", br. 9/05),
60. Zakon o parničnom postupku ("Službene novine FBiH", br. 53/03, 73/05,19/06 i 98/15),
61. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, br. 2/98, 39/04, 73/05 i 80/14),
62. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05,

- 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14),
63. Zakon o krivičnom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14),
    - 63.1. Pravilnik o načinu i uslovima čuvanja materijalnih dokaza ("Službene novine FBiH", br. 53/15),
  64. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
  65. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 70/08),
  66. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", br. 80/11),
  67. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", br. 81/09),
  68. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
  69. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 45/02),
    - 69.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", br. 12/03 i 22/03),
  70. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH ("Službene novine FBiH", br. 4/98),
  71. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", br. 14/00),
  72. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", br. 48/00),
  73. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, br. 66/13 i 100/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 25/06 i 88/15),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih uloaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, 48/10 i 22/15),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, br. 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, br. 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
  - Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, br. 85/10),
12. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06, 72/07 , 97/11 i 100/13),
13. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 42/04),
14. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 44/04),
15. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", br. 28/04 i 54/04),
16. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05 i 100/08),
17. Zakon o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 39/14 i 47/14),
18. Zakon o carinskoj politici U BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 58/15),

19. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05),
20. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", br. 58/12),
21. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", br. 53/10),
22. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13),
23. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 63/08, 103/11, 87/13 i 84/15),
24. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
25. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
26. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
27. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 63/08),
28. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/00 i 50/08),
29. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", br. 37/04),
30. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", br. 52/05),
31. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", br. 89/05 i 62/11),
32. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", br. 41/07,18/12, 36/14 i 81/15),
  - Pravilnik o obrascu zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka („Službene novine FBiH“, br. 15/14),
33. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 74/09-ispr. i 97/09),
34. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
35. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09 i 97/09),
36. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13),
37. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
38. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04, 84/07 i 58/13),
39. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/03),
40. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04),
41. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15),
42. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13),
43. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08, 18/12 i 87/13),
44. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 16/01).

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.417.898	4.560.234	4.857.483
1a	Gotov novac i nekamatonsni računi depozita	627.016	618.460	1.058.837
1b	Kamatonsni računi depozita	3.790.882	3.941.774	3.798.646
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	381.909	586.704	882.829
3.	Plasmani drugim bankama	51.960	50.836	78.420
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.852.400	11.170.277	11.610.744
4a	Kreditni	9.676.527	9.959.429	10.424.207
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	48	42	36
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.175.825	1.210.806	1.186.501
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijea	180.604	214.585	167.377
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	476.199	491.740	482.902
7.	Ostale nekretnine	36.786	34.120	37.312
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	23.762	23.135	22.114
9.	Ostala aktiva	252.122	241.737	265.159
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.227.090	1.222.838	1.211.039
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.163.928	1.160.481	1.153.570
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	61.162	62.357	57.469
11.	UKUPNA AKTIVA	15.446.550	16.150.530	17.193.301
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	11.523.849	12.130.746	13.098.983
12a	Kamatonsni depoziti	9.363.284	9.360.082	9.935.353
12b	Nekamatonsni depoziti	2.160.565	2.770.664	3.163.630
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.577	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.577	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka			
15.	Obaveze prema vladi			
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.039.381	1.026.503	904.050
16a	sa preostalim rokom dospijea do jedne godine	212.485	359.866	161.356
16b	sa preostalim rokom dospijea preko jedne godine	826.896	666.637	742.694
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	166.889	156.233	119.835
18.	Ostale obaveze	406.909	417.395	468.736
19.	UKUPNE OBAVEZE	13.138.605	13.731.027	14.591.754
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.959	11.709
21.	Obične dionice	1.196.633	1.221.591	1.155.783
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	132.667
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	88	88
22b	na obične dionice	128.065	136.397	132.579
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	649.879	618.214	836.609
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	-2.745	115.520	149.045
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.307.945	2.419.503	2.601.547
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.446.550	16.150.530	17.193.301
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	661.321	638.913	713.765
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	16.107.871	16.789.443	17.907.066

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2015. godine**

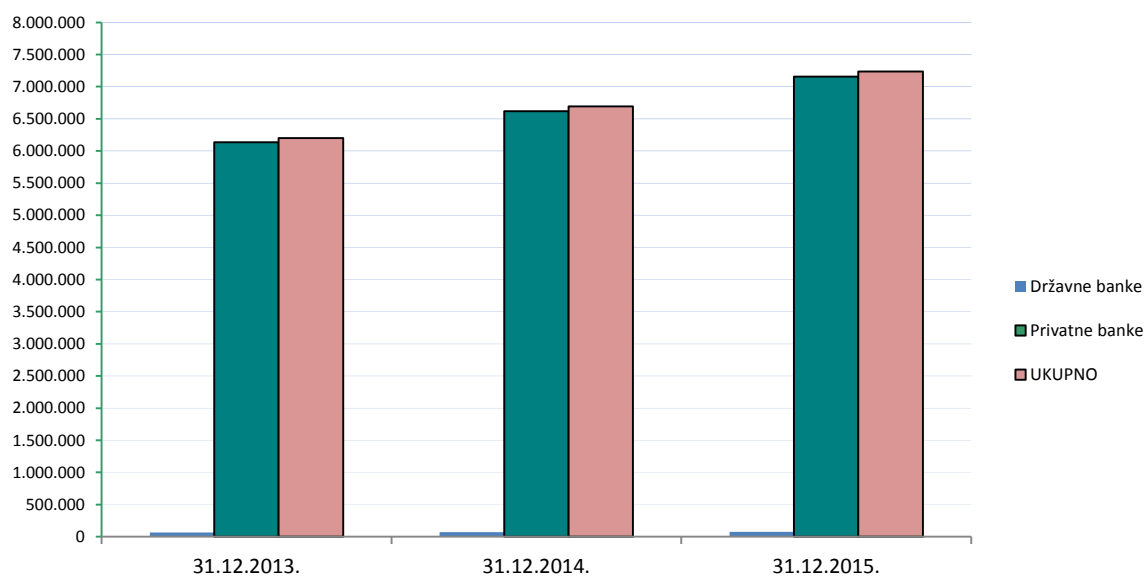
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	241.956	1,41%	174.991	1,51%	132.420	1,01%	2.132
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	708.759	4,12%	470.779	4,05%	478.980	3,66%	5.609
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	839.999	4,89%	569.581	4,91%	588.303	4,49%	-61.161
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	1.551.981	9,03%	1.218.236	10,49%	1.082.005	8,26%	26.106
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	212.421	1,24%	102.149	0,88%	154.128	1,18%	4
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	83.817	0,49%	46.221	0,40%	57.117	0,44%	1.001
7	Moja banka d.d. Sarajevo	213.061	1,24%	138.044	1,19%	180.115	1,38%	50
8	NLB banka d.d. Sarajevo	937.518	5,45%	662.659	5,71%	759.948	5,80%	7.691
9	Privredna Banka d.d. Sarajevo	154.842	0,90%	105.130	0,91%	131.907	1,01%	-4.604
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	408.956	2,38%	326.920	2,82%	260.298	1,99%	-4.834
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	3.729.423	21,69%	2.250.548	19,38%	2.967.027	22,65%	67.009
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	1.101.537	6,41%	913.288	7,87%	841.780	6,43%	6.207
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	1.168.051	6,79%	878.893	7,57%	971.820	7,42%	14.468
14	Union banka d.d. Sarajevo	476.866	2,77%	140.177	1,21%	407.127	3,11%	415
15	UniCredit bank d.d. Mostar	4.391.530	25,54%	2.902.582	25,00%	3.421.089	26,12%	79.584
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	256.953	1,49%	190.071	1,64%	216.170	1,65%	262
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	715.631	4,16%	520.475	4,48%	448.749	3,43%	9.106
	UKUPNO	17.193.301	100%	11.610.744	100%	13.098.983	100%	149.045

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
Državne banke	65.179	73.072	78.771
Privatne banke	6.135.711	6.618.891	7.156.178
UKUPNO	6.200.890	6.691.963	7.234.949

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2015. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.095.557	168.289	15.355	2.969	1.146	2.283.316
2.	Dugoročni krediti	7.205.581	537.218	248.096	88.678	8.367	8.087.940
3.	Ostali plasmani	136.038	1.459	15	186	1.759	139.457
4.	Obračunata kamata i naknada	36.263	4.268	1.902	4.647	24.600	71.680
5.	Dospjela potraživanja	32.399	16.780	31.351	319.445	761.878	1.161.853
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	687	23.961	24.648
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	485.640	3.056	678	3.116	37.535	530.025
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.991.478	731.070	297.397	419.728	859.246	12.298.919
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	196.136	61.580	74.729	248.989	859.240	1.440.674
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	120.311	46.904	112.195	214.916	716.714	1.211.040
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	109.685	39.308	14.477	74.969	146.388	384.827
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	85.349	29.421	21.367	80.555	62.671	279.363
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERVI IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						192.774
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						6.105.421
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						18.404.340

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.763.423
14.b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	997.204
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	500.972
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	6.237
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	14.478
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	101.916
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	721.191
	UKUPNO pozicija 14	6.105.421
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	184.643

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2015. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	412.950	36.632	3.465	510	300	453.857
2.	Činidbene garancije	587.977	102.068	345	5.535	0	695.925
3.	Nepokriveni akreditivi	41.335	403	161	0	0	41.899
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.500.950	79.827	494	251	185	1.581.707
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	13.360	153	0	1	143	13.657
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.556.572	219.083	4.465	6.297	628	2.787.045
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	50.184	14.444	1.067	3.693	628	70.016
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	23.612	1.940	776	3.752	291	30.371
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCLJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	30.863	13.395	766	848	447	46.319
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCLJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.424	10.277	969	1.324	377	36.371
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCLJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						13.746
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						460.560
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						3.247.605
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						47.354
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						440.703

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.461	3.459	1.574
2)	Plasmani drugim bankama	1.964	2.199	1.693
3)	Kredit i poslovi lizinga	703.462	692.603	688.699
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	7.496	7.246	6.393
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	153	1.307	49
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	7	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	65.509	63.895	67.095
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	781.045	770.716	765.506
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	205.187	192.455	172.146
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	436	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	21.253	18.880	14.823
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	10.050	11.206	7.834
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	2.376	1.877	1.827
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	239.302	224.418	196.630
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	541.743	546.298	568.876
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	42.695	45.760	49.261
b)	Naknade po kreditima	6.986	6.658	8.376
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	24.902	25.160	24.334
d)	Naknade za izvršene usluge	195.262	208.544	223.395
e)	Prihod iz poslova trgovanja	3.210	219	290
f)	Ostali operativni prihodi	44.167	39.580	42.305
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	317.222	325.921	347.961
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	232.804	148.251	128.992
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	75.621	80.006	89.564
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	308.425	228.257	218.556
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	246.087	248.007	248.495
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	168.794	152.243	159.460
3)	Ostali operativni troškovi	120.634	105.326	114.070
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	535.515	505.576	522.025
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	843.940	733.833	740.581
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	155.468	187.898	245.989
5.	GUBITAK	140.443	49.512	69.733
6.	POREZI	17.667	21.304	26.567
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	147	39	309
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	175	1.601	953
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	137.775	166.388	219.644
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	140.445	50.868	70.599
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	-2.670	115.520	149.045

PRILOG 8

IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.13.	31.12.14.	31.12.15.
	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdatih po osnovu novč. uplata u dionički kap.	1.188.094	1.217.909	1.151.971
1.2.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih priorit. nekumul. dionica izdatih po osnovu ulož. stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.431
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	132.667
1.4.	Opšte zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	206.809	106.051	163.794
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na osnovu odluke skupštine banke		409.634	408.058
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine		108.756	141.713
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	362.349		
1.6. ²	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	248.901		
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	2.155.188	1.991.385	2.010.634
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	112.610	122.705	28.371
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	140.445	50.868	70.599
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	156	81	102
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.418	41.873	49.910
1.11. ¹	Iznos odloženih poreskih sredstava		2.780	1.641
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		1.282	1.696
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	294.629	219.589	152.319
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.860.559	1.771.796	1.858.315
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanich uplata u dionički kap.	3.091	3.091	3.090
2.2.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdatih po osnovu uloženih stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos opštih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	215.083	229.895	209.054
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine		23.703	9.735
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	71.984		
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordinisanih dugova	165.473	154.814	107.918
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.416	1.419	1.422
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	457.047	412.922	331.219
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	2.844	1.678	1.007
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobr. od banke supr. odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	0	1.509	755
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	156.866	199.890	205.855
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	159.710	203.077	207.617
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.157.896	1.981.641	1.981.917
B.³	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	10.998.977	11.394.469	11.945.423
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	981.318	982.250	976.734
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	11.980.295	12.376.719	12.922.157
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	18,0%	16,0%	15,3%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

² Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

³ Opisi pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licence, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA; E. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 9

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2013.	31.12.2014.	31.12.2015.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	64	64	66
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	279	312	341
3	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	517	513	490
4	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	528	521	537
5	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	164	164	125
6	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	75	77
7	Moja banka d.d.Sarajevo	156	142	133
8	NLB banka d.d. Sarajevo	442	430	424
9	Privredna Banka d.d Sarajevo	177	164	142
10	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	333	291	248
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina	1.531	1.478	1.355
12	Sberbank BH d.d. Sarajevo	411	435	420
13	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	462	475	471
14	Union banka d.d. Sarajevo	200	202	181
15	UniCredit bank d.d. Mostar	1.262	1.216	1.208
16	Vakufska banka d.d. Sarajevo	225	231	200
17	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	229	247	265
	UKUPNO	7.051	6.960	6.683